

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 39 · 15. januar
Sesjonen 2018–2019

Møte tirsdag den 15. januar 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 39):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Norunn Tveiten Benestad, Kari Kjønås Kjos og Torhild Bransdal om endring av inndelingslova § 17 (Innst. 123 L (2018–2019), jf. Dokument 8:44 L (2018–2019))
2. Interpellasjon fra representanten Marit Knutsdatter Strand til kommunal- og moderniseringsministeren:
«Utvikling av Fjellregionen vil gi ringverknadar i store delar av Sør-Noreg, og dalføret Valdres med sine seks kommunar er sentralt her. Regionen har stor verdiskaping og særeigne verdiar, som innan turisme og landbruk. Samstundes knytter vegane frå vest, sør og nord store delar av Sør-Noreg saman. Statlege investeringar og arbeidsplassar ved mellom anna NIBIO og Statens vegvesen er viktige. Manglande infrastruktur som god veg, mobildekning og tilgang på internett hindrar utvikling. Regionen treng auka kompetanse og innovasjon i offentleg og privat sektor framover, i tråd med utviklinga i samfunnet og dei auka forventingane frå innbyggjarane og styresmaktene. Korleis vil regjeringa utvikle Fjellregionen og Valdres med næringsliv, samferdselsprosjekt, styrking av fylkeskommunen og statlege arbeidsplasser?»
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Steinar Reiten, Olaug V. Bollestad og Tore Storehaug som bedre sikkerhet på sjøen (Innst. 121 S (2018–2019), jf. Dokument 8:32 S (2018–2019))
4. Referat

Presidenten: De innkalte vararepresentanter, for Hordaland fylke Leif Audun Sande og for Oslo Camilla Strandskog, tar nå sete.

Representanten Bjørnar Moxnes vil fremsette to representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:00:32]: På vegne av meg selv vil jeg framsette et forslag som handler om Libyakerne og bruk av norsk forsvarsmakt i utlandet, og et forslag som handler om å hindre misbruk av godtgjørelser for stortingsrepresentanter.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Svein Harberg. – Andre forslag foreligger ikke, og Svein Harberg er enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Skjelstad, Norunn Tveiten Benestad, Kari Kjønås Kjos og Torhild Bransdal om endring av inndelingslova § 17 (Innst. 123 L (2018–2019), jf. Dokument 8:44 L (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olemic Thommessen (H) [10:02:07] (ordfører for saken): Foranledningen til dette representantforslaget er at fylkestinget i Finnmark lenge ikke ville følge opp de vedtak om sammenslutning av Troms og Finnmark fylker som Stortinget har fattet. En konsekvens av dette kunne ha blitt at det i henhold til gjeldende regler ikke ville blitt mulig å avholde valg til fylkesting i det nye Troms og Finnmark fylke.

Forslagsstillerne og et ganske bredt flertall i denne sal er enige om at det å skulle avholde valg er et grunnleggende viktig prinsipp, og at det ikke ville være en akseptabel situasjon hvis vi hadde havnet i det som det lenge kunne se ut til. Vi har en plikt til å sørge for at valg til fylkesting og kommunestyre kan bli gjennomført. Dette gjelder selvsagt også når majoriteten i et fylkesting eller kommunestyre motsetter seg dette. At dette skulle bli en problemstilling i vårt land, hadde vel knapt noen kunnet forestille seg, heller ikke det storting som en gang vedtok de reglene vi i dag har i inndelingsloven. Det forslaget vi nå behandler, handler kort og godt om å tette et hull som har vist seg å være der.

Blant partiene i komiteen er det litt forskjellige oppfatninger av hvordan dette skal håndteres, og jeg forutsetter at de enkelte partiene selv redegjør for sine standpunkter. I det følgende vil jeg konsentrere meg om Høy-

re, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkepartis utgangspunkt i dette. Vårt utgangspunkt er altså at det representantforslaget som er levert inn, tetter et hull i lovverket det er nødvendig å tette. Riktignok er det slik at fylkestinget i Finnmark etter hvert har tatt inn over seg at et stortingsvedtak faktisk må følges, medlemmer til fellesnemnda for nye Troms og Finnmark fylke er oppnevnt, og valgstyret er på plass. Likevel er det et poeng å ha et lovverk som har en helhetlig løsning på den problemstillingen vi har stått oppe i, og vi er nødt til å ha ryggdekning også hvis lignende situasjoner skulle dukke opp.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vil derfor gå inn for at det fremlagte forslaget vedtas. Vi har notert oss at Senterpartiet mener at det å gjøre en slik endring gjennom et representantforslag er spesielt, og at partiet retter kritikk mot regjeringen for at forslaget ikke er fremsatt som en vanlig proposisjon. Angivelig skal regjeringen ha fått «fire enkeltmedlemmer fra regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti til å fremme et representantforslag». Det skulle vært interessant å vite hvor de har det fra – jeg antar at det er en antagelse. For egen del tror jeg faktisk at mine medrepresentanter har evne til selvstendig tenkning og initiativ også når ens partier er i regjering, men det er mulig at Senterpartiet har andre erfaringer når det gjelder akkurat dette.

Jeg kan være enig i at lovvedtak, som skal fattes i denne sal, generelt sett må være utredet bedre enn det som ofte er tilfellet for representantforslag. Imidlertid er det her snakk om det som var en akutsituasjon som ingen hadde forestilt seg kunne oppstå. Det er en enkel bestemmelse det i praksis vil være god oppslutning om, og det er heller ingen, bortsett fra Senterpartiet, som går imot selve bestemmelsen og at saken må løses.

Så vil jeg også understreke at regionreformen har sitt utspring i Stortinget, og at det er naturlig at også Stortingets partier – i og utenfor regjering – sikrer gjennomføringen av den reformen vi vil ha. Det er fra Stortinget regionreformen kommer – det er her regionreformen også må gjennomføres.

Eirik Sivertsen (A) [10:06:54]: Jeg tror jeg skal våge påstanden at det ikke bare er et bredt flertall, slik saksordføreren var inne på, men faktisk et enstemmig storting som slutter opp om at valg er en av grunnsteinene i det norske demokratiet. Det er ingen i denne salen som har argumentert mot at det skal gjennomføres fylkestingsvalg, og at valgtinget er en viktig demokratisk institusjon.

Så til det forslaget som vi har til behandling. Det er Arbeiderpartiets oppfatning at dette forslaget er sterkt inngripende i det kommunale selvstyret. Det er et forslag som gir en veldig vid fullmakt til regjeringen. Saks-

ordføreren var i sitt innlegg inne på at dette er nødvendig for å løse en akutt situasjon – som ikke lenger finnes. Men han erkjenner også i sin utlegning at dette ikke er et forslag som er godt utredet. For det svarer nå på en situasjon som ikke finnes, og det gir en mye videre fullmakt enn det som er begrunnelsen som oppgis i representantforslaget, som er å løse en situasjon knyttet til en bestemt fylkessammenslåing, og bare skal kunne brukes til å oppnevne valgstyret. Slik denne lovteksten nå er utformet, gir den en mye videre fullmakt til regjeringen, og det er et eksempel på hva som skjer når man får denne typen dårlig politisk håndverk.

Saksordføreren sa selv i sitt innlegg at begrunnelsen her faktisk ikke er å sørge for valggjennomføringen, begrunnelsen er å sikre gjennomføringen av en regionreform som flertallet ønsker. Det føyer seg da inn i rekken av dårlig begrunnede tiltak for å tvinge gjennom en uønsket regionreform.

Så kan vi godt være enige om at det ikke er første gangen man har fremmet lovforslag i denne salen, men det er litt uortodoks. Det har ikke vært noen høring, og det er, som jeg var inne på tidligere, ikke et forslag som er veldig klart avgrenset.

I en ideell verden hadde denne problemstillingen vært tenkt gjennom og løst før man fikk situasjonen. Det var, som saksordføreren var inne på, ingen i denne salen, verken nå eller tidligere, som hadde tenkt gjennom at problemstillingen skulle oppstå.

For Arbeiderpartiets del er vi enig i at det er viktig at vi sørger for at valgting gjennomføres, og at vi ikke setter det i fare. Derfor har vi også støttet opp under intensjonen med å ha en sikkerhetsventil når den situasjonen vi hadde før jul, faktisk forelå. Men på bakgrunn av at det er så dårlig avgrenset, og at forslaget er dårlig utredet og sterkt inngripende i det lokale folkestyret, har vi foreslått en tidsavgrensning for denne bestemmelsen, slik at vi kan håndtere valgene som er nødvendige å gjennomføre i 2019. Dessverre har ikke flertallet ønsket å slutte seg til det. De ønsker å holde fast ved at vi nå skal innføre en ny, vid fullmakt til regjeringen, og overprøve folkestyret, som går lenger enn bare å kunne oppnevne valgstyret.

Vi har vært imot regionreformen, og særlig da strukturbiten, som har vært påført med tvang. Det løpet er kjørt. Flertallet har holdt fast ved og tvunget gjennom sine strukturendringer. Vi ser nå at alle fylkeskommunene er i gang med å forberede seg på de nye organisasjonsformene de skal ha fra 1. januar 2020. Det gjelder også i Troms og Finnmark. Nå er jobben å se framover og sørge for at fylkeskommunene etter hvert får flere nye oppgaver enn vi har tatt til orde for.

Med det tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [10:11:21]: I dag ligger det an til at Stortinget vil vedta en omfattende endring av inndelingsloven uten at den har vært på høring eller underlagt normal saksbehandling for lovendringer.

Forslaget innebærer at departementet gis myndighet til å oppnevne valgstyre for kommuner og fylkeskommuner som skal slås sammen, hvis den aktuelle fellesnemnda etter en utløpt frist ikke selv har valgt valgstyre. Det er også andre fullmakter.

Senterpartiet mener at det kommunale og fylkeskommunale selvstyret ikke bør begrenses mer enn det som er høyst nødvendig for å ivareta nasjonale mål. Dette representantforslaget griper tungt inn i dette selvstyret. Forslaget har som sagt verken vært grundig utredet eller vært på høring, og det er betenkelig. Forslaget er heller ikke relevant lenger, da både Troms og Finnmark har valgt sine medlemmer til fellesnemnda. Det er kun enda en begrensning av det fylkeskommunale selvstyret.

Hvis regjeringen ønsket en lovendring, burde den ha kommet til Stortinget med en lovproposisjon, ikke få fire enkeltmedlemmer fra regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti til å fremme et representantforslag. Dette er selvsagt ikke ulovlig, men likevel er det veldig uheldig. Som representanten Thommessen sa, bør lovvedtak generelt være grundig utredet. Dette er ingen akuttssituasjon, den har gått over for lenge siden.

Problemstillingen er som sagt ikke lenger aktuell, og den vil heller ikke bli det i overskuelig framtid. Stortinget har vedtatt at gode og frivillige prosesser skal være utgangspunktet for eventuelle endringer i strukturen. Eventuelle sammenslåinger i inneværende stortingsperiode skal utelukkende bygge på frivillighet, det ble slått fast i behandlingen av Dokument 8:2 S for 2017–2018. Ingen kan vel se for seg at en slik situasjon kan oppstå ved en frivillig sammenslåing. Kristelig Folkeparti var en av pådriverne for å få på plass dette vedtaket, og jeg vil spørre Kristelig Folkeparti nå om det er sann at de står ved vedtaket om at tvangsvedtak ikke skal fattes i inneværende periode. Og hvis de gjør det, hva trenger vi da denne endringen til?

Regjeringen har altså rikelig med tid til å gjøre en grundig utredning, sende forslaget på offentlig høring og komme tilbake til Stortinget med en lovproposisjon hvis de mener en slik endring er tvingende nødvendig. Det ble dessverre ikke gjort, og det er synd at et forslag som medfører en så stor inngripen i den fylkeskommunale selvråderetten, blir så stemoderlig behandlet. Her har en fart over med harelabben, som vi ville sagt på min dialekt. Forslaget har ikke lenger noen relevans til

Troms–Finnmark-sammenslåingen, og det vil som sagt ikke bli aktuelt de neste tre årene. Senterpartiet foreslår derfor å avvise forslaget.

Arbeiderpartiet foreslår å vedta en midlertidig lov som oppheves den 31. desember 2019. Senterpartiet støtter heller ikke dette forslaget, da vi mener det ikke er nødvendig for å ivareta innbyggernes rettighet til å delta i valg. Arbeiderpartiet skriver følgende i merknadene:

«Disse medlemmer mener også at det vil gi rom for en eventuell ordinær lovendring etter initiativ fra regjeringen for å sikre nødvendige fullmakter før neste runde med kommune- eller fylkessammenslåinger.»

Jeg håper Arbeiderpartiet kan klargjøre hva de mener med dette. Mener de at dette er en lovendring som er relevant ved frivillige sammenslåinger, eller mener de at de nå vil gå bort fra vedtaket om full frivillighet som de var med på, og som de selv argumenterte kraftig for da den saken ble behandlet her i salen?

Til slutt vil jeg ta opp Senterpartiet og SVs forslag.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Karin Andersen (SV) [10:15:28] (komiteens leder): Dette forslaget ble fremmet på et tidspunkt da man kunne se for seg at det kunne være bruk for det. Det er grunn til å kritisere regjeringen for ikke å ha sett dette tidligere. Det er på en måte en sjølforskyldt situasjon man har kommet i, fordi man har gjennomført dårlige prosesser for tvangssammenslåing av fylker og kommuner. Man har ikke snudd prosessene, sjøl om man har skjönt at dette var sterkt uønsket lokalt og altså ikke noen styrking av lokaldemokratiet.

Men problemet for regjeringen – og for Arbeiderpartiet – er at nå er dette forslaget ikke relevant lenger. Derfor er det ingen grunn til å støtte det. Det kan være grunn for regjeringen til å fremme et slikt forslag – å ha høringsprosess og gjennomføre en vanlig lovendring – fordi det har vist seg at man kan komme i en slik situasjon, i hvert fall hvis man har tenkt å fortsette å tvangssammenslå fylker og kommuner. Men nå er det ikke nødvendig.

Det er kommune- og fylkestingsvalg til høsten. Alle har nå gjort det man ved dette lovvedtaket skulle ønske å fange opp. Og det er altså gjort uten en grundig prosess på forhånd. Det er jo ingen ønskelig situasjon. Det hender at stortingsrepresentanter fremmer lovforslag som ikke har vært til utredning i regjeringen, men de aller fleste av dem blir fremmet på grunnlag av f.eks. en NOU eller spørsmål som har vært diskutert og utredet lenge. Men her er det altså ingen grunn til å gjøre et hastevedtak, verken om en permanent lovendring, som regjeringspartiene foreslår, eller om en midlertidig unntaks-

ordning, som Arbeiderpartiet foreslår. Jeg mener derfor at ingen av punktene i forslaget bør vedtas.

Om regjeringen sjøl mener det framover er behov for å utrede en slik hjemmel, syns vi det er helt greit at regjeringen går i gang med det arbeidet.

Så til det representanten Greni tok opp: Hvorfor skulle vi trenge en slik hastehjemmel nå, hvis ingen har planer om å fortsette med å tvangssammenslå fylker og kommuner? Det har Stortinget vedtatt som styrende for denne perioden. Det er flere år til neste gang det er et kommune- og fylkestingsvalg der en slik situasjon skulle kunne oppstå igjen. Derfor er det helt umulig å akseptere forklaringen om at dette må skje på den måten som det nå gjøres.

Grunnen til at vi i SV mener at det kan være grunn til å se på dette, er det som har vært et av hovedargumentene for regjeringspartiene, nemlig å sikre at befolkningen skal ha mulighet til å avgi stemme ved valg. Det er vi veldig enig i. Men som sagt: Det er prosessen bak dette som har gjort at man kom i den kritiske situasjonen som var en periode, men som nå ikke lenger er til stede. Derfor kommer SV til å stemme imot både regjeringspartienes forslag og Arbeiderpartiets forslag – rett og slett fordi det ikke er nødvendig å gjøre dette nå. Det er ingen situasjon som dette akutte lovforslaget skal møte. Det er tid til å utrede dette grundig og komme tilbake til Stortinget med det – hvis man på et mye grundigere grunnlag enn det man har i dag, skulle konkludere med at det skulle være nødvendig med en slik hjemmel.

Torhild Bransdal (KrF) [10:19:49]: Da dette representantforslaget ble fremmet, var det høyst akutt. Det må heller ikke denne salen glemme. Da hadde vi et fylkesting i Finnmark som nærmet seg ganske sterkt fristen for at man kunne få sette ned en valgnemnd så man kunne foreta lovlig valg i Norge. Det er nå engang Stortingets jobb å passe på at så blir gjort.

Så er jeg veldig glad for at denne akutte situasjonen ikke er der i dag. Det tror jeg vi må glede oss over alle. Men vi har ingen garanti for at en akutt situasjon ikke kan komme igjen en gang i framtiden.

Det var faktisk en situasjon der et fylkesting skulle kunne motsette seg flere lovlig fattede vedtak i Stortinget. Så det var en meget spesiell situasjon.

Ja, det ideelle er å komme med et lovforslag, men de representantene som fremmet dette representantforslaget, var alvorlig bekymret for situasjonen og for det å avholde valg.

Kritikken mot regjeringen stiller jeg meg ganske uforstående til, for dette var en situasjon som utviklet seg, og det var ikke regjeringen som ikke ville få satt ned fellesnemnd og få gjort de tingene som skulle gjøres. Det var vedtak i fylkestinget – det bør vi huske på.

Så ble jeg utfordret av Senterpartiet på dette med tvangsvedtak. Kristelig Folkeparti har hele tiden vært for tvangsvedtak når det gjelder sammenslåing av regionene, men mot tvangsvedtak når det gjelder sammenslåing av primærkommuner. Det er vedtak vi fremdeles står på. Sist gang vi var samlet i denne sal, refererte faktisk også statsråden akkurat til det, at kommunestrukturendringer må fortsette i denne perioden, men det skal være tuftet på frivillige løsninger. Det er en mye større debatt, og vi skal ikke inn på den debatten i dag, men det er i hvert fall en tilbakemelding.

Jeg vil igjen presisere at representantforslaget kom med basis i en akutt situasjon, og jeg er glad for at den akutte situasjonen er over.

Statsråd Monica Mæland [10:22:33]: I juni 2017 vedtok Stortinget en rekke sammenslåinger av kommuner og fylkeskommuner fra 1. januar 2020.

Over hele landet forberedes nå de nye kommunene og fylkeskommunene. 49 fellesnemnder gjør nå det viktige arbeidet med å planlegge for framtiden og vurdere hvordan den nye kommunen eller fylkeskommunen skal sikre innbyggerne gode tjenester.

En viktig milepæl er kommune- og fylkestingsvalget i september. Da skal innbyggerne for første gang velge hvem som skal representere dem i de nye kommunestyrene og fylkestingene. Da er det selvsagt helt avgjørende at innbyggerne får denne muligheten til å avlegge sin stemme.

Inndelingsloven regulerer sammenslåing, og her forutsettes det at kommuner og fylkeskommuner innretter seg etter, og følger opp, vedtak om sammenslåing og andre grenseendringer.

Kommuner og fylkeskommuner som er vedtatt slått sammen, skal etablere en fellesnemnd. Myndigheten til å oppnevne valgstyret i kommuner og fylkeskommuner som skal slås sammen, er lagt til nettopp denne fellesnemnda. Det er altså en forutsetning for å gjennomføre valg at det finnes en fellesnemnd. I tilfeller der en kommune eller fylkeskommune unnlater å etablere fellesnemnd – og dermed valgstyre – vil det kunne føre til at innbyggernes demokratiske rettigheter til å delta i valg settes til side.

Denne problemstillingen er blitt aktualisert særlig i Troms og Finnmark, siden Finnmark fylkesting først unnlot å velge medlemmer til fellesnemnda. Finnmark fylkesting har nå valgt medlemmer til fellesnemnda, og fellesnemnda for sammenslåing av Troms og Finnmark hadde sitt første møte 17. desember i 2018. I møtet ble det bl.a. valgt fylkesvalgstyre. Det er jeg glad for, og jeg ønsker den nye fellesnemnda lykke til med sitt viktige arbeid.

I representantforslaget som behandles i dag, pekes det på at det må være et statlig ansvar å sikre at valgstyret, som er nødvendig for gjennomføring av valg, opprettes. Forslaget om endring i inndelingsloven innebærer at departementet gis myndighet til å oppnevne valgstyre for kommuner og fylkeskommuner som slås sammen, når den aktuelle fellesnemnda etter en utløpt frist ikke har valgt valgstyre.

Jeg støtter forslaget, selv om jeg mener at det alltid vil være den beste løsning at organer som valgstyret velges lokalt.

Selv om nå alle kommuner og fylkeskommuner som slår seg sammen, ser ut til å ville arbeide med sammenslåingsprosessene i fellesnemndene, mener jeg forslaget har gode grunner for seg, og er nødvendig.

Det er en grunnleggende demokratisk rettighet for innbyggere å kunne delta i valg. Denne rettigheten skal ikke kunne settes til side fordi flertallet i et fylkesting eller i et kommunestyre unnlater å velge et valgstyre. Forslaget gir staten en sikkerhetsventil: en adgang til å sikre innbyggernes rett til å kunne delta i valg i de tilfeller der lokale myndigheter ikke følger opp sine lovfestede forpliktelser og velger det obligatoriske valgstyret. Det er altså kun en sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller.

Jeg er glad for at også Finnmark fylkeskommune nå deltar i fellesnemndas arbeid med å bygge en ny fylkeskommune, og at fellesnemnda har valgt et fylkesvalgstyre som legger til rette for innbyggernes valg av det nye fylkestinget. Prosessen i høst har imidlertid vist at det er behov for en permanent, generell regel om at departementet kan oppnevne lovfestede organer i stat, fylkeskommune og kommune når det er nødvendig for å gjennomføre vedtak om grenseendring, og når de som etter loven skal oppnevne organet, unnlater å gjøre det. Bestemmelsen vil fungere som en sikkerhetsventil i de forhåpentligvis veldig få – forhåpentligvis ingen – tilfeller der det kan bli en utfordring ved gjennomføring av vedtatte og framtidige kommune- og fylkeskommunesammenslåinger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [10:26:51]: Forslagsstillerne skriver at bestemmelsen kun skal benyttes til å oppnevne valgstyre «der den aktuelle fellesnemnda ikke selv har oppnevnt valgstyre etter en utløpt frist».

Jeg har to spørsmål til statsråden. I hvilke av de kommunene eller fylkene som nå skal ha sammenslåinger, er det at det ikke ligger an til at fellesnemnda oppnevner valgstyret innenfor fristen? Jeg hørte at statsråden var, antar jeg, veldig presis i sitt innlegg, for hun snakket om den fullmakten staten, eller departementet, får til å oppnevne et organ når fellesnemnda ikke selv har gjort det. Mener statsråden at denne bestemmelsen skal kunne

brukes til å oppnevne andre organ enn det forslagsstillerne har presisert i sin begrunnelse, altså bare valgstyret?

Statsråd Monica Mæland [10:27:56]: Til det første spørsmålet: Alle har nå opprettet valgstyret. Det er veldig bra. Det vi dessverre har sett – og det er ikke begrenset til der det har vært tvangssammenslåinger, det har også vært tilfellet der det har vært frivillig sammenslåing – er at fellesnemnda har lagt ned sitt arbeid. Vi går ut fra at alle nå forholder seg til de lovpålagte regler som er, at man gjennomfører et valg. Fellesnemnda for Troms og Finnmark er akkurat oppnevnt. De har ikke begynt å gjøre sitt arbeid utover valg av et valgstyre. Men skulle vi komme i en situasjon der man ikke kommer videre, og der man legger ned sitt arbeid, vil departementet kunne tre inn. Jeg håper ikke det vil skje. Jeg mener at dette arbeidet skal gjøres lokalt, og jeg mener at det er en veldig sterk begrensning. Ordlyden i lovforslaget er «lovpålagte organ». Det forutsetter altså at folkevalgte organ bryter loven.

Heidi Greni (Sp) [10:29:09]: Fylkesreformen har vært en krevende prosess for alle fylker. De har lagt ned veldig mye både politisk og administrativ energi på disse prosessene, og alle ønsker seg nå arbeidsro til å videreutvikle fylkeskommunale tjenester, til å ta fatt på de nokså begrensede nye oppgavene de har fått, de nye oppgavene de forhåpentligvis får, samt å jobbe med oppgaven som regional utviklingsaktør.

Hvis regjeringen ikke planlegger nye tvangssammenslåinger i den nærmeste tiden, er dette en helt uaktuell problemstilling, for den utfordringen den var ment å løse i Troms og Finnmark, er jo en utfordring som ikke lenger eksisterer. De fleste på talerstolen her i dag har vært enig med meg i at det beste ved en ordinær lovendring er at den kommer som en lovproposisjon til Stortinget. Hvorfor blir ikke denne saken nå avvist og lagt fram på en ordentlig måte fra regjeringens side?

Statsråd Monica Mæland [10:30:15]: Denne regelen er ment for det tilfellet at en fellesnemnd – både ved frivillighet og ved tvang – skulle komme til å legge ned sitt arbeid. Vi har jo sett det i Hamarøy, Narvik og Tysfjord at fellesnemnda la ned sitt arbeid fordi de var uenig i en grensejustering. Det var i utgangspunktet en frivillig sammenslåing der dette oppsto.

Vi går ut fra at på alle steder hvor man har valgt valgstyret, vil arbeidet gå som normalt. Denne regelen kommer ikke i bruk. Det er altså kun for det tilfellet at man legger ned sitt arbeid, at man boikotter det man har som lovpålagt oppgave å gjennomføre. Det er altså i helt spesielle tilfeller, og da mener jeg at vi lever veldig godt med å ha denne unntaksbestemmelsen, fordi det

handler om å sikre folks demokratiske rett til å delta i valg.

Karin Andersen (SV) [10:31:14]: SV er veldig enig i at vi må sikre at alle får deltatt i valg og stemt ved fylkestingsvalg, men det er veldig vanskelig å få tak i noen som helst slags begrunnelse for at statsråden fremdeles mener det er riktig å ha en sikkerhetsventil, som hun kaller det, for «ingen», som hun selv sa, fordi den ikke kommer til å bli brukt nå. Kan statsråden gi en eneste god begrunnelse for at man skal behandle en endring i loven som er så omfattende og vid som denne lovbestemmelsen faktisk er, uten at den har blitt utredet, uten at den har vært på høring, og uten at statsråden eller representanter for dem som har fremmet forslaget, har avgrenset den på noen som helst slags måte? Det er en vid hjemmel. Hvilken begrunnelse er det som er så sterk nå at man f.eks. forbigår utredningsinstruksen i denne saken?

Statsråd Monica Mæland [10:32:20]: Jeg er helt uenig i premissene. Dette er ikke en omfattende hjemmel. Den er begrenset til de tilfeller der et folkevalgt organ bryter loven. Det skjer nesten aldri. Jeg har ikke opplevd det før vi i høst opplevde at et fylke brøt loven, og vi har hatt lovlighetskontroll på fylkestingsvedtaket i Finnmark. Det forutsetter at et folkevalgt organ bryter loven. Det skjer nesten aldri. Vi har altså opplevd det én gang, og det er den eneste gangen jeg kan huske at det har skjedd.

Den er heller ikke inngripende i den forstand at man jo ikke overtar lokal vedtaksmyndighet. Det er fordi man nekter å benytte lokal vedtaksmyndighet, og da handler det om å sette borgernes rett til å stemme ved valg foran retten til å boikotte og opptre lovstridig. Og da mener jeg at begrunnelsen er til stede for å opprette denne sikkerhetsventilen – i fall man skulle oppleve at et valgstyre legger ned arbeidet, at en fellesnemnd legger ned arbeidet.

Jeg er imot ad hoc lovgivning, så jeg mener at en slik sikkerhetsventil er godt begrunnet med det eksemplet vi har, men at den forhåpentligvis ikke blir benyttet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:33:46]: Jeg slutter meg helt til det representanten Heidi Greni fra Senterpartiet sa. Når jeg tar ordet, er det fordi det er så alvorlig at det er nødvendig å si ifra fra denne talerstolen, slik at grasrota også har noen representanter i denne salen. Det som statsråden nå sa om fylkestinget i Finnmarks brudd med loven, må jeg si er noe av det sterkeste jeg

har hørt, når vi samtidig vet at det er det som stortingsflertallet, regjeringspartiene pluss Kristelig Folkeparti, har gjort her i denne salen når det gjelder vedtak om tvangssammenslåing av Finnmark og Troms, som er ulovlig. Ingen har benektet den grundige utredningen som professor Eivind Smith har gjort på det punktet.

Det er en så dårlig prosess at den er helt uvirkelig. Det er en så grov overkjøring av viljen til Finnmarks befolkning, som har sagt ifra gjennom folkeavstemning, og befolkningen i Viken, som har sagt ifra i forbindelse med galluper. I den siste gallupen hadde man bare 14 pst. støtte. Dette er en så grov overkjøring at det gir en avmakt, det gir en forakt for folkestyret som vi kommer til å slite med lenge. Nå skal en kjøre igjennom en hasteendring av loven for å sikre at vil du ikke, så skal du! Det minner meg om det gamle ordtaket som vi har i Vestfossen: «Virru'kke så skarru, sa kjerringa og heiv ut katta.»

Det er altså en vilje til å bruke makt som er så stor! Jeg var også i denne salen i 1995. Den gangen var det Arbeiderpartiet som sto for maktlinja og tvangslinja, men de var ikke villige til å bruke en sånn makt som dagens regjering. Den gangen var lederne for Høyre imot tvang og imot slik makt. De sto på frivillighetslinja. Nå viser de sitt ansikt, som er så sterkt at de er villige til å kjøre på. Bare de får med seg den høyreorienterte delen av Kristelig Folkeparti, kjører en dette igjennom og tror at dette skal føre til et grunnlag for en drift av kommuner og fylkeskommuner som skal gi effektivitet, og som skal gi nøkternhet i bruken av penger. Dette er en så grundig feilvurdering at det ikke kan sies klart nok. At en er villig til å bruke dette, er jo det dårligste grunnlaget en kan ha for et demokratisk samarbeid!

Når regjeringa endrer loven når det gjelder oppnevning av valgstyret, er det fordi det ikke skal være noen tvil: Alle de som protesterer på tvangsvedtak, skal vite at den vil bruke de nødvendige tvangsmidlene mot dem – og bare sette dem til side. Det er sterkt, det er utrolig sterkt, og jeg hadde ikke trodd at Kristelig Folkeparti skulle være med på et slikt vedtak når jeg kjenner historien fra 1995, da det var frivillighet som var linja fra noen av de partiene.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [10:36:57]: Hvorfor skjer denne endringen? Jo, fordi 87 pst. av befolkningen i Finnmark sa nei til å slå seg sammen med Troms. Hva reagerer folk på? Jo, det er dette med tvang, og så viser en at en har sterke følelser for Finnmark fylke. Det har med identitet og selvfølelse å gjøre.

Folk i Finnmark har bestandig klart seg selv på alle måter. Vi har kanskje ikke vært så rike, men vi har klart oss. 87 pst. sa nei – de ville ikke slå seg sammen. Derfor kommer det et representantforslag som nå ender opp i et vedtak om endring i inndelingslova, slik at en kan

overkjøre fylkestinget i Finnmark, som ikke ville møte i fellesnemnda. Dette er for dårlig i et demokrati som Norge.

Et representantforslag er for dårlig – en skulle ha kjørt saken fra regjeringens side og fått et ordinært og vanlig lovarbeid som omfattet høringer og det som hører med. Men nei, det passet ikke.

Ulike partier har tidligere sagt at endringer av kommuner og fylker skulle skje frivillig. Dette faktumet tilsier at endringer av kommuneinndelingen må skje harmonisk og ut fra lokale behov, og at regjeringen må erkjenne at det ikke er gitt at inndelingsendringer i retning av stadig større kommuner og fylker er rett svar på de problemer enkelte kommuner og fylker strever med.

Hva var det en skulle endre i Troms og Finnmark som tilsa at en ikke kunne gjøre det på en demokratisk måte? Fungerte ikke demokratiet slik en ville det skulle fungere? Ingen i Finnmark har bedt om dette – ingen – ikke en kjeft.

Det ble valgt folk til fellesnemnda for Troms og Finnmark. Noen partier fant ut at en bare måtte overkjøre folkemeningen. Etter min og nesten 90 pst. av befolkningen i Finnmark sin mening er det som skjer nå, ikke rett. Ordlyden i dette forslaget kan gi større fullmakter enn det som er tilsiktet. Derfor burde et slikt forslag som dette ha kommet fra regjeringen, ikke fra fire stortingsrepresentanter, slik at et ordinært lovarbeid hadde blitt gjort.

Karin Andersen (SV) [10:39:54]: Grunnen til at jeg tar ordet, er svaret fra statsråden, som altså pekte på at her har fylkestingene etter inndelingsloven plikt på seg til å oppnevne en fellesnemnd som skal jobbe. Det er riktig, så det er et pliktbrudd hvis man ikke gjør det. Men det har jo også vært reist ganske kvalifiserte og tunge juridiske betenkeligheter rundt den prosessen som har vært kjørt rundt fylkessammenslåingen, særlig i Troms og Finnmark, om manglende utredning fra regjeringens side som grunnlag for det vedtaket som da ble gjort. Da synes jeg det er litt drøyt at man nå viser til den type formaliteter – når situasjonen er avklart. Hadde situasjonen ikke vært avklart, så hadde SV kommet til å støtte Arbeiderpartiets forslag, for det kunne vært begrunnelse for det hvis situasjonen hadde vært uavklart, men den er ikke det. Statsråden sier sjøl at det er «ingen», og SV avviser ikke at det kan være behov for en slik hjemmel. Men da må vi ta den tida vi trenger for å utrede det ordentlig, når vi har den tida, for den akutte situasjonen er avverget.

Det er da jeg er veldig kritisk til det statsråden sier, for jeg mener at det ikke nå lenger er noen god begrunnelse for et hastevedtak basert på representantforslag – uten utredning eller henvisning til noen form for forbe-

redende lovarbeid gjennom NOU eller noen ting. Dette er en paragraf med en ordlyd som det er vanskelig å se bredden og konsekvensen av. Statsråden sier det er en slags nødventil som bare skal brukes i helt spesielle tilfeller. Jeg håper det, men det hadde vært fint å vite hvordan den faktisk var tenkt anvendt, og at det var drøftet juridisk bredere hvordan det skulle gjøres.

Jeg forstår heller ikke hvorfor regjeringen mener at dette skal gjøres akkurat på denne måten. Jeg regner med at – for å si det sånn – bakgrunnen for representantforslaget kommer fra regjeringen, jeg antar det. Jeg håper i hvert fall at dette ikke er noe man har sittet og snekret på bakrommet her på Stortinget, for da gjør det jo saken enda verre.

Så jeg synes den formelle begrunnelsen statsråden ga, var dårlig. Jeg synes den aktuelle situasjonen som utløste saken, nå ikke er til stede, og da er det ingen grunn til å stemme for verken regjeringspartienes eller Arbeiderpartiets forslag.

Willfred Nordlund (Sp) [10:42:56]: Det var en litt spesiell innledning saksordføreren hadde, når han viste til at det var fra Stortinget initiativet til regionreform hadde kommet, og at det derfor var Stortinget som måtte gjennomføre. Sist jeg sjekket, var det Stortinget som vedtok, og regjeringen som gjennomførte.

Det var videre reist problemstillingen om at man hadde tatt inn over seg at stortingsflertallet hadde gjort et vedtak, og at det må følges, altså at loven må følges. Det spørsmålet kan man jo stille andre veien også – om Stortinget har valgt å følge loven. Det er det mange tunge, juridiske miljøer som har problematisert, og det har altså Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti valgt å ikke legge til grunn. Jeg noterer meg med interesse at heller ikke alle partiene har valgt å delta i denne debatten, en debatt som jeg nok tror Finnmarks befolkning – det er jo Finnmark som er utgangspunktet for dette forslaget – absolutt ønsket å høre nærmere om, bl.a. om både Fremskrittspartiet og Venstre sitt syn i denne saken.

Saksordføreren var inne på et stikkord, nemlig at det var en «akutt situasjon». Og når stikkordet var «var», burde det bety at man hadde tid til å gjøre en ordentlig utgreiing. For som det står i innstillingen:

«Forslagsstillerne peker på at ordlyden i dette endringsforslaget er generell og knyttet til lovpålagte organer i kommune, fylkeskommune og stat, men at bestemmelsen kun skal benyttes til å oppnevne valgstyre for kommuner eller fylkeskommuner i sammenslåingsprosess der den aktuelle fellesnemnda ikke selv har oppnevnt valgstyre etter en utløpt frist.»

Hvis ikke dét er en generell adgang, uten avgrensninger, så vet ikke jeg. Det betyr jo at man på hurtigst mulig måte – på bakgrunn av et representantforslag fremmet av fire representanter som statsråden, i hvert fall i replikkordskiftet, fikk til å høres ut som var hennes forslag – åpner for en vid adgang til å overkjøre det lokale, fylkeskommunale og kommunale selvstyret i framtiden. For jeg registrerer med interesse at Arbeiderpartiet ber om at regjeringen tar det initiativet som de åpnet for, om å legge til grunn at dette skal man få utredet ordentlig, slik at man har beredt grunnen for neste runde av kommune- og fylkessammenslåing. Det er jo å gå bort fra det man – i hvert fall Arbeiderpartiet – tidligere har sagt. Og jeg skulle gjerne ha hørt en nærmere begrunnelse for hvorfor man ønsker å gi regjeringen muligheten til å foreta en grundig lovutredning for hvordan man skal overstyre lokaldemokratiet. Det hadde vært en interessant debatt å få ta del i.

Eirik Sivertsen (A) [10:45:57]: Først til representanten Greni: Jeg sa i mitt innlegg at Arbeiderpartiet var imot bruk av tvang. Det har vi vært imot, det er vi imot, og det kommer vi til å være imot. Så er jo Senterpartiet relativt angstbitersk hver gang vi snakker om endringer i kommune- og regionstrukturen. Etter Arbeiderpartiets syn kan det jo være slik at det vil være behov for framtidige endringer i den strukturen. Det kan jo være at verden endrer seg i framtiden, og det er vi åpne for. Så kan vi alltid diskutere hvordan det skal foregå. Så langt har vi lagt til grunn at det skal skje med frivillighet, og det har vi altså ingen planer om å endre på.

Men grunnen til at jeg tok ordet, var først og fremst at jeg har behov for en oppklaring. I dag behandler vi en lovendring, og som jeg sa i mitt innlegg i sted, kan dette oppleves som en ganske tung inngripen i det lokale folkestyret. Vi har basert oss på en forståelse av hva det forslaget som er fremmet, faktisk betyr. Det står altså i representantforslaget at dette kun skal brukes til å oppnevne valgstyre i de tilfellene der fellesnemnda ikke har gjort det. Det er ikke det statsråden har sagt på talerstolen her i dag. Statsråden har vist til helt andre begrunnelser og omtalte generelt i de tilfellene å oppnevne til organ. Dette må saksordføreren oppklare, for dette er helt essensielt med hensyn til hvordan loven skal forstås og anvendes. Min forståelse er – og hvis jeg tar feil, må noen korrigere meg – at denne lovbestemmelsen kun skal benyttes slik det er beskrevet og begrunnet i representantforslaget: i de tilfellene hvor fellesnemnda ikke oppnevner et valgstyre. For det er det denne sikkerhetsventilen har vært en grunn til, og det er det som er intensjonen med Arbeiderpartiets forslag. Og nettopp fordi dette har vært uavklart, har vi valgt å legge inn en tidsbegrensning på det.

Når det nå har oppstått usikkerhet om dette i denne salen, vil jeg bare varsle at Arbeiderpartiet kommer til å støtte subsidiært Senterpartiet og SVs forslag om at forslaget ikke vedtas, fordi det oppfattes – slik det nå er – som en snikinnføring av vide fullmakter, som er noe helt annet enn begrunnelsen som har blitt brukt både formelt og i det offentlige ordskiftet.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:48:47]: Når jeg ba om ordet, var det på grunn av hilsenen fra Arbeiderpartiet. Jeg hadde ikke trodd at jeg skulle være nødt til å ta det, men når Arbeiderpartiet her fra talerstolen velger å bruke «angstbitersk» om Senterpartiet, må jeg ta en liten hilsen.

Senterpartiet er for at endringer i organisering av kommuner og fylkeskommuner sjølsagt skal skje framover, men det skal komme nedenfra. I mitt valgdistrikt i Buskerud har vi flere områder hvor positive prosesser nettopp på det skjer under ledelse av Senterpartiet, og en får en forståelse for at endringene er nødvendige, og at endringene er riktige.

Det som denne saken viser, med det forslaget som Arbeiderpartiet har kommet med, er at om Senterpartiet er angstbitersk, så er Arbeiderpartiet vaklevorent – en vet ikke hvilket bein en skal stå på. Sjølsagt henger det sammen med at det er stor uenighet i Arbeiderpartiet, som naturlig er.

Jeg hadde håpet på at Arbeiderpartiets linje nå kunne være mer fast, mer i tråd med det som representanten Martin Kolberg sier i gjentatte sammenhenger, at her må Arbeiderpartiet opptre med en fasthet, basert på frivillighet, for det er det som vil kunne gi et godt samarbeid med Senterpartiet rundt omkring i det vidstrakte land. Jeg håper at en legger til side den vaklevorenheten, og at en kan ta en ideologisk klar avklaring i disse spørsmålene, som i andre spørsmål, for dette er noe av hele problemet for Arbeiderpartiet i dag, at det er en manglende avklaring internt. Jeg er glad for det som representanten Sivertsen nå sa, at Arbeiderpartiet subsidiert vil støtte Senterpartiet og SVs forslag. Det er hyggelig, men jeg synes det var leit at Arbeiderpartiet i innstillinga kommer opp med et forslag som vel egentlig har som formål å lette trykket på den interne diskusjonen i Finnmark Arbeiderparti, og at en dermed skal komme videre med det.

Senterpartiet er ikke angstbitersk. Vi arbeider for sakene nedenfra, og jeg ønsker at Arbeiderpartiet skal bli mindre vaklevorent i disse sakene – som i en del andre saker – framover. Så er det sagt.

Stein Erik Lauvås (A) [10:51:54]: Det er faktisk nødvendig å rette kritikk mot regjeringen, fordi den saken vi har til behandling her nå, er en direkte følge av et ualmennelig elendig politisk håndverk. Det er det som er

saken. Bakgrunnen er en regionreform ledet av regjeringen, der dessverre Kristelig Folkeparti har valgt å henge seg på, men som man ikke har klart å argumentere for. Folk ville ikke ha det – det har vært sagt nei, nei og nei – men man har altså tvunget det gjennom. Man har ikke hatt et klart mål og mening med hvordan dette skulle være, og hva det skal være, det har vært tilfeldighetens spill, og man har altså tegnet et kart på bakrommet, strukturen har vært viktigere enn innholdet. Dette har folk oppfattet, og dette har folk vært imot. Så kommer det uavklarte saker i bakkant nettopp fordi det har vært et elendig politisk håndverk fra starten av, og da får vi en sak slik som vi får her i dag.

Så kan Senterpartiet – og alle andre – ta det med knusende ro: Arbeiderpartiet står på frivillighetslinjen. Det står på side 75 i landsmøteprogrammet vårt, et dokument som er åpent og kan leses av alle som vil. Dere er velkommen til å slå opp, det ligger på internett. Der står det veldig tydelig hva Arbeiderpartiets holdning er til dette, og den er klar og tydelig, ingenting annet: Arbeiderpartiet står for frivillighet. Vi har også stemt for det i denne sal, sammen med resten av flertallet. Så det ville vært veldig fornuftig, tror jeg, bl.a. av Senterpartiet, å være mer bekymret for dagens regjerings framferd overfor kommuner og fylker på mange slags vis – ikke minst økonomien i kommunene og fylkene – enn å forsøke å gi inntrykk av at Arbeiderpartiet mener noe annet enn det vi gjør. Jeg ber Senterpartiet slutte med det.

Til slutt: Jeg forventer nå at saksordføreren og statsråden kommer opp og avklarer de spørsmålene som representanten Eirik Sivertsen stilte.

Olemic Thommessen (H) [10:54:52]: Til representanten Nordlund: Jeg vet selvfølgelig at det er regjeringen som gjennomfører, etter Stortingets vedtak, men Stortinget må jo sørge for at regjeringen har de hjemler som skal til for at man kan gjennomføre det som er Stortingets vedtak, og det er det denne saken dreier seg om. Skal vi ha hjemmelsgrunnlag for å kunne sikre at valg gjennomføres, eller skal vi ikke ha det?

Til Sivertsen: Jeg mener at den avklaringen han etterlyser, ligger i teksten i representantforslaget, i begrunnelsen. Der står det tydelig at

«bestemmelsen kun skal benyttes til å oppnevne valgstyre for kommuner eller fylkeskommuner i sammenslåingsprosess der den aktuelle fellesnemnda ikke selv har oppnevnt valgstyre etter en utløpt frist.»

Det er selvfølgelig det dette gjelder. Det er avgrensningen av den hjemmelen som et flertall her i salen vil vedta i dag.

Heidi Greni (Sp) [10:56:18]: Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet nå har slått fast at de fortsatt står på frivillighetslinjen. Men det var grunn til å bli bekymret

når de i merknader skriver om nye runder i kommune- og fylkessammenslåinger. Senterpartiet har ingenting imot kommune- og fylkessammenslåinger hvis det er frivillig, og hvis det kommer et lokalt initiativ nedenfra, men når jeg leser «nye runder», ser jeg for meg at noen mener det skal tas initiativ til nye runder å la det vi har hatt, og det håper jeg endelig vi unngår.

Og til representanten Lauvås: Ja, jeg er betydelig mer bekymret for dagens regjering enn jeg er for Arbeiderpartiets politikk på dette området. Og jeg blir ekstra bekymret når jeg ikke har fått noe svar fra Kristelig Folkeparti i salen i dag på utfordringen min om hvor de egentlig står i frivillighetsprinsippet. For Kristelig Folkeparti uttrykte i innlegget i dag at de mente dette ikke lenger var aktuelt i den aktuelle saken i Finnmark, og det er vel alle enige om. Men så sier de at det er ingen garanti for at situasjonen ikke kan komme igjen en gang i framtiden, og jeg ser vanskelig for meg at den kan komme igjen uten at det da blir fattet nye tvangsvedtak. Det er vel ingen som slår seg sammen frivillig, som ikke klarer å oppnevne en valgnemnd.

Så jeg hadde blitt veldig beroliget hvis Kristelig Folkeparti også kunne slå fast at de står på det frivillighetsvedtaket vi var sammen om når det gjelder kommunesammenslåing, og at vi ikke kan forvente nye tvangsammenslåinger verken av kommuner eller fylker i inneværende periode, at både kommuner og fylker nå skal få arbeidsro til å jobbe med videreutvikling av tjenestene sine, at fylkene skal få jobbe med å løse de nye oppgavene de får pålagt, og ikke minst at de får jobbe med regional utvikling på fylkesnivå og næringsutvikling i alle norske kommuner, noe som har blitt satt på vent fordi altfor mye energi over flere år har blitt brukt på kommunereformen.

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Eirik Sivertsen (A) [10:58:51]: Jeg vil benytte anledningen til å takke saksordføreren for en avklaring. Og la det da være tydelig: Nå er det gjentatte ganger presist avgrenset, både av undertegnede og av saksordføreren, hva som er begrunnelsen for og hva avgrensningen av det forslaget man behandler her i dag, kan benyttes til. Det eneste som gjenstår nå, er at statsråden gir sin tilslutning til at man har oppfattet den avgrensningen. Og avgrensningen er altså at bestemmelsen kun skal brukes i de tilfellene der fellesnemnda ikke har oppnevnt et valgstyre. Det er den avgrensningen som er gjort. Det ber jeg statsråden bekrefte at hun har oppfattet og er enig i, at det er forståelsen av denne lovbestemmelsen, som mest sannsynlig et flertall på Stortinget i dag kommer til å vedta.

Så vil jeg benytte anledningen til å oppfordre flertallet til allikevel å stemme for tidsbegrensningen til Arbeiderpartiet.

Torhild Bransdal (KrF) [11:00:09]: Enda en gang skal jeg uttrykkelig slå fast akkurat det jeg sa i mitt innlegg i stad. Hvis Senterpartiet ikke hadde vært så opp-tatt av å tillegge oss motiv som vi ikke har, at vi ikke står for utvikling av kommunene, så hadde jeg kanskje blitt hørt. Kristelig Folkeparti har stått – og står – for tvangsvedtak når det gjelder regioner. Men slik jeg ser situasjonen nå, er den runden vel overstått. Vi var med på et vedtak om at framtidige kommunestrukturendringer skulle skje frivillig, og det er per i dag vår uttalte politikk. Noe annet vet ikke jeg. Så jeg håper Senterpartiet hører det nå, og at vi sammen kan stå for utvikling av våre lokalsamfunn. Der har vi faktisk det samme målet, selv om vi er ulike partier.

Statsråd Monica Mæland [11:01:17]: Jeg vil benytte sjansen til igjen å minne representanten Lauvås og også representanter fra Senterpartiet som gjentatte ganger i alle medier framhever at dette er regjeringens prosjekt, og at Venstre og Kristelig Folkeparti nærmest har slengt seg på – det var vel uttrykket som var brukt – om at sånn er det ikke.

Regionreformen er initiert av Stortinget, vedtatt av Stortinget, og kartet er tegnet av Stortinget. Vi har fra regjeringens side lojalt gjennomført de vedtak som er fattet i etterkant. Vi har et oppdrag fra Stortinget, som ikke innbefatter å opprette organ der de folkevalgte lokalt ikke gjør det. Når jeg brukte ordet «organ», er det fordi det er brukt i lovteksten.

Til representanten Sivertsen vil jeg si at det er ikke bare sånn at jeg er enig i forståelsen. Det er slik juridisk metode er. Man går til lovteksten, og hvis man ikke finner gode nok svar der, går man til forarbeidene til loven. Forarbeidene til loven er klinkende klare, og de som vil, kan prøve å fortolke seg ut av at det kun er i de tilfeller hvor man lokalt ikke oppretter valgstyre, at denne hjemmelen kommer til anvendelse. Det er også begrunnelsen for at dette er en veldig begrenset regel, som forhåpentligvis ikke trenger å bli benyttet. Men hensynet til at folk skal få avgi stemme, er viktigere enn hensynet til folkevalgte som bryter loven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:02:55]

Interpellasjon fra representanten Marit Knutsdatter Strand til kommunal- og moderniseringsministeren:

«Utvikling av Fjellregionen vil gi ringverknadar i store delar av Sør-Noreg, og dalføret Valdres med sine seks kommunar er sentralt her. Regionen har stor verdiskaping og særreigne verdiar, som innan turisme og landbruk. Samstundes knytter vegane frå vest, sør og nord store delar av Sør-Noreg saman. Statlege investeringar og arbeidsplassar ved mellom anna NIBIO og Statens vegvesen er viktige. Manglande infrastruktur som god veg, mobildekning og tilgang på internett hindrar utvikling. Regionen treng auka kompetanse og innovasjon i offentlig og privat sektor framover, i tråd med utviklinga i samfunnet og dei auka forventingane frå innbyggjarane og styresmaktene.

Korleis vil regjeringa utvikle Fjellregionen og Valdres med næringsliv, samferdselsprosjekt, styrking av fylkeskommunen og statlege arbeidsplasser?»

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:04:10]: Utvikling av fjellregionen vil gi ringvirkninger i store deler av Sør-Norge, og dalføret Valdres med sine seks kommuner er sentralt både i beliggenhet og i politikk.

Kommunene er den viktigste arenaen for innbyggerne i landet vårt, der de skal få gode tjenester og oppfølging nær der de bor, i hele landet, uansett hvor hen de bor. Valdres-kommunene får det i sum tøffere med statsrådets nye inntektssystem for kommunene. Senterpartiet ønsker langt sterkere kommuner, ikke slik statsråden omtaler det, målt i sum, innbyggere og fagmiljø. Vi ønsker sterke kommuner med mer penger til å yte tjenester og velferd for folk. Vi krever mindre byråkrati og mer tillit til lokaldemokratiet, færre direktorat og flere i førstelinjen på jobb for folk og lokalsamfunnene de lever i. Effektivitet kan være så mangt. Statsråden bør verdsette og huske at tillit mellom folk også gir økt effektivitet.

Dalføret Valdres har stor verdiskaping av særegne verdier, som innen turisme og landbruk. Varehandel sys-setter også mange. Dette er en ringvirkning av flyt av både folk og varer inn og ut av dalen. Reiselivsmeldingen statsråd Mæland la fram i fjor, hadde vi store forventninger til, men ble skuffet. Kvantiteten er viktigst også i reiselivet. Kvaliteten og de unike opplevelsene som fjellet kan by på i Sør-Norge, ble ikke løftet. Vår miljøvennlige matproduksjon med omfattende bruk av utmarksbeite og stølstradisjoner samt lite bruk av antibiotika er ikke interessant nok. Kvantiteten i reiselivet er i ferd med å gå ut over kvaliteten på våre naturopplevelser og etter hvert troverdigheten vår når det gjelder miljøet og klimaavtrykket. Lokalt foredlet gardsis og øl sliter dessuten med å få levelig fortjeneste. Skognæringen evner å levere innen sine nisjer, men trenger langt større initiativ fra både politisk ledelse, kunnskapsrike entreprenører og bevisste innkjøpere for å hente ut potensialet som ligger

i skogen vår. Når regjeringen heller verner skog enn å fremme skognæringen, får vi ikke økt bruk av fornybart karbon.

Transport er nødvendig både inn og ut av dalen. Valdresbanen er lagt ned, så veiene fra vest, sør og nord binder både dalen til verden og verden til oss – for ikke å glemme kommunikasjon via mobilnett og internett. Manglende infrastruktur som god vei, mobildekning og godt bredbånd hindrer utvikling i dag. E16 skulle hatt rasmidler til Kvamskleiva og fått utbedret de siste strekningene som utgjør flaskehals. E16 er den mest vintersikre veien mellom vest og øst, noe vi fikk se tydelig senest i går, med vind og vær og få åpne fjelloverganger.

Riks- og fylkesveier trenger større overføringer fra stat til fylke. Flere steder er de kommunale veiene de beste veiene, men dette har også hatt sin pris. Vei er helt grunnleggende for at folk skal kunne bo og drive i hele dalen. Eksempelvis ligger grustaket innerst i Lykkja, betongverket på andre siden av åsen, i Ryfoss, og hytta som skal ha støpt grunnmur, ligger flere mil lenger sør, enten på Vaset, Golsfjellet eller Reinli. Hjulene som holder næringslivet i gang, trenger vei å rulle på.

God internettdækning er i tillegg helt grunnleggende i 2019. Flere og flere funksjoner fungerer nærmest kun på nett. Hva tenker statsråden om måten behovet for internett blir regnet ut på, og hvilken rolle spiller gjester på hytter og reisemål, deltidssimmigranter og innbyggere i Valdres og andre steder? Er det greit at handel til tider går helt i stå fordi bankterminaler mangler internett?

Statlige investeringer er grunnleggende viktig for omsetning og investering i Norge. Staten spiller sammen med næringslivet generelt en stor rolle. Arbeidsplasser ved bl.a. NIBIO og Statens vegvesen er viktige. NIBIO avdeling Løken har regjeringen lagt ned, og Statens vegvesen risikerer nå samme sentralisering – alt for å effektivisere og redusere skattene for de rikeste i landet vårt. Dessverre gir ikke skattelettene til regjeringen den enorme økningen i arbeidsplasser som de hadde lovet. Det hjelper ikke å slippe skatt på inntekt man ikke har. Det hjelper lite at momsen på tjenester i reiselivet ble økt. Hvilke framtidsvyer og ambisjoner har statsråden for å sette mål og midler i sammenheng i Valdres?

Dalen trenger økt kompetanse og innovasjon i offentlig og privat sektor framover, i tråd med utviklingen i samfunnet og de økte forventningene fra innbyggerne og styresmaktene. Reiselivet, landbruket og samfunnet generelt ønsker mer forskning. Vi er kanskje mer opptatt av konsekvenser og kunnskapsbasert politikk enn noen gang før. Det har vært grunn til å spørre om det gir ønsket utvikling for landet vårt om vi skal måle og dokumentere oss til den utviklingen vi vil ha. Likevel –

forskning og utdanning er viktig. Karriereveiledning og påfyll med kompetanse eller kompetansebevis må til. Oppland fylkeskommune har vært framoverlent, gitt midler til gode initiativ og vil nå følge opp initiativ til bl.a. oppstart av ny fagskole i Hallingdal. Hvilke kompetanse- og FoU-tiltak egner seg for utvikling i fjellregionen? Hvordan kan vi rekruttere kvalifiserte søkere til de arbeidsplassene som krever høy kompetanse? Hvordan kan vi etter- og videreutdanne arbeidstakerne i dalen til å møte framtiden?

I dag har jeg flere spørsmål enn svar. Dette henger sammen med at Senterpartiet ikke sitter i posisjon, og at det blir ført en politikk jeg til tider har store problemer med å forstå. På Stortinget er jeg eneste representant fra Valdres og den første noen gang fra fjellbygda Beito. Det gir meg et eget syn på verden. Samtidig har jeg fått erfare at mine erfaringer ikke er unike, og at mitt syn ikke er unikt. På stadig flere reiser i verden, også i Europa og i Norge, merker jeg at folk har lignende utfordringer. Derfor løfter jeg problemstillingen for statsråden, i håp om at dette får økt oppmerksomhet hos regjeringen.

Oss fjellfolk imellom – jeg vil hilse med noen velvalgte ord fra partikollega og opplending Aleksander B. Herseeth. De lyder: «Det var som dom gikk i hop, den blåe himmelskåla og den høgreiste fjelldomen som stakk opp i horisonten.»

Mitt siste spørsmål til statsråden er: Hvordan vil regjeringen utvikle fjellregionen og Valdres med næringsliv, samferdselsprosjekt, styrking av fylkeskommunen og statlige arbeidsplasser?

Statsråd Monica Mæland [11:11:51]: La meg starte med å takke interpellanten for å løfte et viktig tema. Regjeringen er opptatt av å føre en distriktspolitikk som gir vekstkraft, likeverdige levekår og bærekraftige regioner i hele landet. For å få det til trenger vi gode arbeidsplasser, vi trenger desentralisert makt, vi trenger sterke koblinger mellom bedrifter og det offentlige.

Framtiden sikres først og fremst gjennom jobbskaping i private bedrifter. De skaper verdier og arbeidsplasser og sørger for at vi har bosetting i hele landet. Regjeringen støtter oppunder dette med kompetanse, innovasjon, næringsutvikling, infrastruktur og vekstfremmende skattelettelser. I år bruker vi nesten 10 mrd. kr på forskning og innovasjon. Det er en dobling siden 2013.

Vi satser mer på det vi vet skaper vekst og utvikling. Derfor vrir vi noen av de distriktspolitiske virkemidlene over til investeringer i fylkesveier og annen infrastruktur. Samtidig spisser vi distriktspolitiske virkemidler inn mot næringsliv og nyskaping.

Fjellregionen er en spennende region, der mye går godt. Reiselivsnæringen er i framgang, og det er en spennende utvikling i lokal matproduksjon.

Samtidig vet vi at regionen har utfordringer med sentralisering, aldrende befolkning og behov for omstilling. Det blir krevende for mange å skaffe nok kompetanse og arbeidskraft framover.

De seks kommunene i Valdres vurderer at det vil være behov for 900 nye helsearbeidere i Valdres de kommende årene og ytterligere 300 helsearbeidere for å møte eldrebølgen – dette i en region som i dag har i underkant av 9 000 arbeidstakere. Det blir åpenbart en utfordring.

I 2016 la regjeringen fram en strategi for bioøkonomi, med mål om flere arbeidsplasser i grønne næringer. Oppland og Hedmark fylkeskommuner har sammen utviklet Biostrategi for Innlandet. Regjeringen styrker bioøkonominæringen, slik at flere prosjekter kan gjennomføres.

I Øystre Slidre har f.eks. Tor Oxhøvd Svalesen gjort energiforsyning mer kortreist, miljøvennlig og bærekraftig. På Beitostølen byttes nå bruk av elektrisk strøm og fyringsolje med varme basert på brenning av flis fra skogene i Valdres. Svalesen er en av dem som har fått støtte fra Bioenergiprogrammet i Innovasjon Norge.

Sivas næringshageprogram har spisset innsatsen mot de næringshagene som får fram bedrifter med vekst i verdiskapingen. Valdres Næringshage hevder seg godt. Det er altså flere initiativer som opplever suksess, og det er bra.

Gjennom regionreform og kommunereform får lokale og regionale myndigheter mer innflytelse over egen utvikling. Vi flytter flere oppgaver til de nye regionene og styrker fylkeskommunenes rolle som samfunnsutviklere. Fylkeskommunene får overført en rekke oppgaver innen samferdsel, næringsutvikling, landbruk, forskning, folkehelse, kompetanse og kultur. Flere oppgaver kan følge senere.

Jeg er overbevist om at det vil være en klar fordel for arbeidet med næringsutvikling om kommunene i Valdres velger å slå seg sammen. Ifølge kommunene selv er arbeidet lite forankret i planverk og kommunenes administrasjon, og de mangler ansatte til å gjøre jobben. Én større kommune vil kunne effektivisere arbeidet og sikre større grad av langsiktighet.

Innbyggerne i Valdres har felles interesse i at hele regionen utvikles, både med hensyn til næringsliv, tjenester og lokal samfunnsutvikling. Da vil det være en fordel med én kommune.

Fire departementer – NFD, LMD, KLD og KMD – har over flere år samarbeidet om å forenkle utmarksforvaltningen, bl.a. for å legge til rette for mer verdiskaping. Noen eksempler på konkrete resultater er:

- Vi legger til rette for at flere kan besøke nasjonalparkene, det er et godt grunnlag for økt verdiskaping.

- Vi har styrket kompetansen blant kommunale saksbehandlere på oppgaver innen utmarksforvaltning.
- Distriktssenteret har samlet og formidlet erfaringer fra kommuner som satser på verdiskaping basert på natur- og kulturressurser.
- Vi arbeider med en veileder for planlegging av fritidsbebyggelse.

Dette er områder hvor vi ser at nasjonalt nivå kan bidra med kunnskap som kommunene kan ha god nytte av.

Reiseliv er en viktig næring i fjellregionen. Reiseliv skaper verdier, arbeidsplasser, bosetting, infrastruktur og tilbud til de fastboende. Antall kommersielle overnattinger i Norge øker. Flere prosjekter i fjellsatsingen, som ble finansiert av KMD i perioden 2013–2017, har jobbet for å fordele turismen på flere attraksjoner, og over hele året. I Hemsedal og Trysil legger de til rette for mer sykkelturisme. Det forlenger sesongen og øker aktivitetstilbudet.

Nærings- og fiskeridepartementet har bidratt til å gjøre reisemålselskapene effektive og finansieringen av dem forutsigbar. I fjellregionen er det opprettet et nytt selskap – Norske Fjell. Norske Fjell er blitt et velfungerende selskap med god forankring i reiselivsnæringen.

En annen viktig næring i fjellregionen er landbruk. I 2019 har regjeringen satt av 828 mill. kr til investering og utvikling av bedrifter og programstøtte til landbruk og landbruksbaserte næringer.

Et eksempel er Nerøygarden i Sel. Her bygger de et moderne anlegg for den regionale rasen dølafe. Dette er produksjon av storfekjøtt basert på mest mulig bruk av utmarksbeite. Det er god utnyttelse av naturressurser.

Det er satt av 2 mill. kr over jordbruksavtalen til fjellandbruk i 2019. Målet er å styrke grunnlaget for bærekraftig verdiskaping i fjellområdene innen tradisjonelt landbruk og bygdenæringene. NIBIO har en viktig oppgave i å utvikle ny kunnskap om fjellandbrukets muligheter, og LMD skal følge opp NIBIO på dette området framover.

Et viktig bidrag til næringsutvikling og arbeidsplasser er infrastruktur. Regjeringen jobber for å bygge mest mulig vei for pengene.

I Nasjonal transportplan for 2018–2029 er det prioritert statlige midler til flere større veiprojekter, blant dem E16 mellom Fagernes og Øye. Det er satt av 430 mill. kr til utbedring for å styrke framkommelighet og sikkerhet.

E16 skal opprustes over Filefjell og mellom Bagn og Bjørge. Omlegging og utbedring gir bedre framkommelighet og redusert reisetid. Prosjektet ventes åpnet til høsten.

Mobil og bredbånd bygges også ut. Vi har målrettet tilskuddene mot områdene med lavest dekning. Staten

bidrar i 2019 med 200 mill. kr til utbygging av bredbånd i områder som ikke får et tilfredsstillende tilbud basert på kommersiell utbygging. Også Valdres nyter godt av dette. Oppland fylkeskommune har også satt i gang en egen bredbåndsatsing i samarbeid med kommuner og regioner.

Utbygging av mobildekning med høy datakapasitet forutsetter tilgang til egnede radiofrekvenser. Regjeringen har besluttet at 700 MHz-båndet, som er spesielt godt egnet i områder med krevende topografi, skal tas i bruk til mobile tjenester. Det er viktig for å ta i bruk ny teknologi f.eks. innen helse og introduksjon av autonome kjøretøy.

Regjeringens viktigste rolle på dette feltet er å skape god rammevilkår for investeringer i alle deler av landet. Det er satt i verk flere tiltak som legger til rette for mer effektiv konkurranse og kostnadseffektiv utbygging.

Regjeringen arbeider med en ny distriktsmelding, som skal legges fram for Stortinget til sommeren. Her vil vi beskrive utfordringene og tydelig vise behovet for en bred distriktspolitisk dugnad.

Vi arbeider også med en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor, som vi planlegger å legge fram neste år. Vi må ta i bruk ny teknologi og finne nye arbeidsformer. Vi må samarbeide på tvers av sektorer, administrative grenser og forvaltningsnivåer.

Som interpellanten framhever, har statlige arbeidsplasser betydning for regional utvikling. Regjeringen vil videreføre arbeidet med å lokalisere nye, offentlige kompetansesarbeidsplasser over hele landet, også utenfor de store byene. Ved effektivisering og strukturendringer av statlige virksomheter vil regjeringen sikre en fortsatt god regional fordeling av statlige arbeidsplasser. I Valdres blir f.eks. skattekontoret på Leira styrket når antall skattekontorer på landsbasis blir redusert.

Samlet vil jeg derfor si at regjeringen har en samlet og kraftfull politikk som styrker vekstkraften og utviklingen i hele landet, også i fjellregionen.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:21:09]: Argumentene for regjeringens prioriteringer blir jeg fremdeles ikke klok på. Kommunesammenslåing er ikke den eneste løsningen på utfordringer en står overfor. Jeg er blitt sjokkert over de omfattende kuttene i initiativ og satsinger som ville gitt vekst og utvikling i Valdres, og som statsråden står her og skryter av som en viktig del av regjeringens distriktspolitikk. Samtidig blir skatt og tilskudd innrettet på en måte som straffer oss som bor grisgrendt til, iallfall når kommunene ikke vil slå seg sammen.

Ett felt er kutt i incentiv i skognæringen. Takket være tydelige valg lokalt er Tor Oxhøvd Svalesen en mann mot strømmen – han tar skogen i bruk. Et annet felt er kutt i

midler til utbygging av bredbånd, noe forhandlingene i Stortinget heldigvis har økt. Regjeringen kutter videre i regionale utviklingsmidler. Disse har blitt evaluert av Telemarksforskning som treffsikre, fleksible og uten særlige kostnader for fylkene å administrere. Her har altså bedrifter blomstret opp over hele landet uten at regjeringen ser verdien av dette.

E16-prosjektet ble heldigvis prioritert under den rød-grønne regjeringen. Men nå er det rassikringsmidler til E16 Kvamskleiva vi står her og ber om, noe som blir mer og mer prekært. Videre må Statens vegvesens omorganisering ikke resultere i færre statlige arbeidsplasser i Valdres. Skattekontorene er et resultat av tøff lokal kamp. Regionlederne både nord i Hedmark, i Oppland og i Buskerud krever at digitale hjelpemidler og nytenkning gir mer desentralisering.

Jeg vil utfordre staten på i hvilken grad regjeringen evner å tenke på tvers av fagfelt. Senterpartiet trekker i flere sammenhenger fram samferdsel, med vei og bredbånd, utdanning, med yrkesutdanning og faglige kompetanseløft, og et rettferdig nærings- og arbeidsliv som viktige deler av verdiskapingen og økt produktivitet over hele landet. Dette krever at vi ser satsingen og avkastningen i sammenheng, også på tvers av departement. Her ramler dalføret Valdres mellom stoler.

Senterpartiet ønsker å satse. Ressursene våre er fordelt i hele landet, og da må vi satse deretter. Vi ønsker bl.a. økt tilskudd til Innovasjon Norge, bedre rammevilkår for bønder over hele landet og et reelt jordvern. Trygge rammer for næringsliv og folk er dessuten god beredskap. Og er det noe vi ser en tendens til, er det at det blir færre støler, ikke flere. Dette er et resultat av regjeringens politikk.

Næringsliv er avhengig av samferdsel og kommunikasjon som gjør det mulig å ta hele landet i bruk. Hvilke statlige arbeidsplasser kan vi forvente blir flyttet til – istedenfor fra – Valdres?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:24:24]: Jeg tror stadig flere i landet vårt har lyst på en ærlig politisk debatt hvor det som sies i Stortinget, samsvarer med det man opplever ute. Derfor er det veldig fint at vi har en debatt om fjellregionen, for det er ikke nødvendigvis den delen av Norge som får mest oppmerksomhet i den nasjonale debatten.

Jeg har lyst til å starte med å si at deler av den debatten vi nå har hørt, handler både om fjellregionen og om mye mer enn det. I fjellregionen har vi noe av det beste av matproduksjon som finnes, både i Norge og for så vidt også i internasjonal sammenheng. Ved å utvikle næringsvirksomhet i den delen av landet vårt kan vi bidra til å gjøre noe med noen store problemer både for landet vårt og for resten av verden.

De neste årene tror jeg at klima, biologisk mangfold, antibiotikaresistens – som er ventet å ta flere liv enn kreft – dyrevelferd og ikke minst sikkerheten til folk gjennom at vi skal ha nok og trygg mat, er fem saker som alle kommer til å få stor oppmerksomhet både hver for seg og sammen. Til grunn for alle de store samfunnsutfordringene som vi skal løse i Norge, ligger det en veldig god matproduksjon, som vi må ha i bunnen. Derfor er det viktig for oss i Arbeiderpartiet å ta tak i nettopp de problemene og at vi nå får samlet Stortinget om en politikk som er i tråd med det samfunnsoppdraget vi skal løse.

Nå rett over jul skal vi i Stortinget behandle en egen sak som går på å få tilpasset jordbruksproduksjonen vår til et klima i endring, sånn at vi klarer å ha både dyrevelferd, biologisk mangfold i landet vårt og økt sikkerhet for selvforsyning. Da håper jeg – når vi har hørt regjeringen og Høyre representert ved Monica Mæland – at statsråden sender et kraftfullt signal tilbake om at man skal støtte dette forslaget, for det løser både de tingene vi skal oppnå for fjellregionen, og de andre store samfunnsutfordringene som vi skal være med og takle.

Det er dessverre sånn at en sentraliseringspolitikk som er svak, ikke blir noe annerledes bare fordi man kaller den kraftfull. Det er det som er poenget med en ærlighet i diskusjonen.

I næringskomiteen har vi virkelig begynt å løfte denne saken. I en høring i fjor ble Kristin Krohn Devold ved NHO Reiseliv spurt om det er viktig for NHO med en jordbrukspolitikk som sikrer mindre og mellomstore gårdsbruk, og da kunne Kristin Krohn Devold bekrefte at det er det. Det er knapt noe som er så viktig for reiselivet i både fjellregionen og andre, tilsvarende, deler av landet vårt som at det bor folk der, at det er aktivitet der, at vi har et kulturlandskap, og at det er interessante ting å se i samspillet mellom folk og natur – altså en levende kultur.

I tillegg kan teknologi tas i bruk for å forsterke disse mulighetene. Da er det opplagt at bredbånd er viktig. Derfor vil en kraftfull statlig investering i bredbåndsutbygging være viktig for å treffe denne delen av Norge, som faktisk har dårligst bredbåndsdekning i hele landet.

Fjellregionen i Sør-Norge er preget av at folk bor spredt i alle deler av regionen. I Finnmark er det flere som bor i byene, mens det i Hedmark og Oppland, som nå blir Innlandet, bor folk omtrent over hele området. Det betyr at bredbåndsutbygging, med demokratiet som hjelp, er avgjørende for en framtidsrettet utvikling.

Med det regner vi med at politikken heretter vil være ærlig når det gjelder de målene vi skal nå, og at den faktisk endrer seg fra å være sentraliserende og svak til kraftfull i praksis.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:29:38]: Jeg vil takke min kollega Marit Knutsdatter Strand for en viktig interpellasjon, som gjelder både innlandet og for den saks skyld også kysten. Valdres er nabodalene til Hallingdal, og mange av de utfordringene som er i Valdres, har vi også i Hallingdal og Numedal.

Et nærings- og arbeidsliv som gir fast arbeid, med norske lønns- og arbeidsvilkår, er viktig for unge familiers valg av bosted. Om lag 50 pst. av dagens ungdom tar høyere teoretisk utdanning, og i dag er det stor geografisk ubalanse mellom denne ungdommens utdanning og hvor de kan finne arbeid. Distriktene, enten det er Valdres, Hallingdal eller Numedal, har altfor få arbeidsplasser for høyere teoretisk utdannede folk, og det går fra vondt til verre. Flere kommuner i Innlands-Norge er nå nesten helt rensket for statlig ansatte. Derfor må kursen snus – fra sentralisering til desentralisering. Det viktigste med hensyn til staten er at vi får en organisk vekst av statlige arbeidsplasser, slik at en også der kan starte fra et gründernivå og utvikle statlig virksomhet til noe stort i de enkelte bygder rundt i eksempelvis Innlandet.

Topp kommunikasjon som tar vekk avstandskostnadene, er avgjørende viktig. Derfor er det avgjørende at vi får fiber, fysisk fiber, fram til alle fastboende, og etter hvert også fram til hytter hvor det er innlagt strøm. Digital allemannsrett har vært en sak for Senterpartiet helt fra 2000-tallet, da Odd Roger Enoksen var statsråd i Kommunaldepartementet. Forslaget om digital allemannsrett gikk ut på at en skulle gå vekk fra et system med etterspørselsstyrt utbygging til tilbudsstyrt utbygging av fiber. For å få tilbudsstyrt utbygging av fiber må en sjølsagt være villig til en krysssubsidiering, og dermed er det bare statlige offentlige instanser som kan make en sånn oppgave. Det er det samme prinsippet som en i sin tid brukte for å få fram telefon og strøm til folk i Norge.

I Kommunal Rapport så tidlig som 4. februar 2000 er det referert en NTB-melding hvor doktor Detlef Eckert ved EUs direktorat for informasjonssamfunnet sier at EU ikke legger prinsippet om lik tilgang til grunn for bygging av bredbåndsnett. Norsk utbygging på et slikt grunnlag kan komme i strid med EUs regelverk for konkurranse i telemarkedet, sa Eckert da. Jan Edvard Thygesen, som var administrerende direktør i Telenors fastnett, mente at det ikke var hensiktsmessig å legge samme reguleringskrav til grunn som for telefonnettet, hvor pris og kvalitet er lik over hele landet.

Det var utsagn den gangen, men etter Senterpartiets vurdering har vi en nasjonal handlefrihet for utbygging av vår infrastruktur. Fiber er – som strøm og vei – fysiske monopoler som det offentlige bør eie, men som alle private må bruke, og dermed er det en kombinasjon av et

offentlig eierskap og en privat bruk som gir det beste i den norske modellen.

Det som er viktig nå, er spørsmålet bl.a. om lokalisering av statlige arbeidsplasser. I statsråd Høies 18 siders lange svarbrev til helse- og omsorgskomiteen i samband med Senterpartiets representantforslag om å hindre sentralisering av kontorstrukturen i helseøkonomiforvaltningen, Helfo, kom regjeringas prinsipielle syn på hvor statlige arbeidsplasser skal lokaliseres, fram, og det er helt sentralt for kommunalministeren, som er her i salen nå. Der heter det:

«Ny sammensatt kompetanse med stor andel digital kompetanse forventes å bli særlig etterspurt arbeidskraft fremover, noe som betyr at kvalitetene til omgivelsene vil bli avgjørende.»

Det er en formulering som jeg ønsker statsrådets vurdering av. Betyr den formuleringen at steder som Fagernes, Geilo eller Nesbyen i Hallingdal er steder som statsråden mener ikke har de nødvendige forutsetninger for å kunne huse framtidig statlig virksomhet, statlige arbeidsplasser? Her er vi ved kjernen i politikken.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Siv Mossleth (Sp) [11:35:05]: Representanten Knutsdatter Strand etterlyser utviklingen av Fjellregionen, og det er en berettiget etterlysning. I dag er det fortsatt nærmere 1 million som står uten tilbud om høykapasitetsbredbånd, ifølge forskningsleder Ivar Petter Grøtte ved Vestlandsforskning. Han sa dette til Nationen.

Statsministeren sier at det ikke er store skiller mellom folk, men det er feil, for tallet fra Ncoms siste dekningsundersøkelse for bredbånd i Norge viser at det er store forskjeller her. I Oslo har hele 98 pst. av husstandene tilbud om høykapasitetsbredbånd på 100 MB eller mer. På bunnen ligger Oppland – bare 63 pst. av husstandene har bredbånd med kapasitet på 100 MB eller mer.

Det er en stadig voksende misnøye med bredbånddekningen blant folk, og minst tilfreds er de på bygda. Det er ikke rart når regjeringa opprettholder og øker forskjellene. Flere og flere er avhengig av høykapasitetsbredbånd, både i arbeid og i private sammenhenger. Det blir et større klasseskille. Bonden i Fjellregionen trenger høykapasitetsbredbånd. Gründeren øverst i grenda trenger høykapasitet på nettet sitt. Det gjør også framtidens helsetjenester.

En egen bredbåndssatsing mellom Oppland fylkeskommune og kommunene, som ministeren nevner, er selvfølgelig bra, men når statsråd Mæland får seg til å skryte av regjeringas kraftfulle politikk, er det grunnlag for å spørre: Hvorfor vil regjeringen bruke under

100 mill. kr på tilskudd til bredbåndsutbygging? Senterpartiet vil bruke fem ganger så mye. Nå ble bredbåndstilskuddet forhandlet noe opp, til nesten 200 mill. kr, men å kalle denne satsingen en kraftfull politikk er helt tydelig et glansbilde – eller en forestilling som regjeringen stadig bruker å peke på. De prøver å vise at det går så bra. Ja, kanskje går det bra noen steder, men distriktene sakker stadig akterut med den manglende bredbåndssatsingen som er i dag. Vi må gi bonden med melkerobot, gründeren som trenger høykapasitetsbredbånd, og framtidens helsetjeneste de samme mulighetene uansett hvor de er lokalisert. Det betyr at det ikke føres noen kraftfull politikk når det gjelder bredbånd, og det merker Fjellregionen dessverre.

Willfred Nordlund (Sp) [11:39:04]: Jeg vil berømme representanten for å ta opp en problemstilling som mange innbyggere i Fjellregionen føler på, nemlig at man er en del av landet som denne regjeringen ikke ser. Svaret fra statsråden på utfordringen fra representanten Knutsdatter Strand gir ikke trygghet for at regjeringen velger å se hele landet. Man har altså en formening om at man driver kraftfull satsing i hele landet, men det er ikke det folk der ute opplever. Tvert imot opplever man en regjering som ikke lytter, som ikke ønsker å ta lokale krefter på alvor, og som ikke ønsker å bygge opp under de mulighetene som bl.a. Fjellregionen har, med sine særegne verdier.

Det er en region som jeg – selv om jeg er fra nord og fra kysten – liker å besøke, og som jeg har hatt stor glede av å få oppleve på nært hold. Ikke minst har jeg hatt stor glede av å se på den store entusiasmen som er for å utvikle nye prosjekter og for å drive gründervirksomhet. I den sammenhengen etterlyser representanten Knutsdatter Strand en satsing på fylkeskommunen. Regjeringen ønsker jo ikke å gå inn på den type spørsmål, men viser stadig vekk til at man har drevet en kraftfull satsing innenfor infrastruktur. Jeg finner grunn til å minne statsråden på at selv om man er i gang med viktige infrastrukturprosjekter på riksveinettet, som den forrige regjeringen jobbet fram, er det i Fjellregionen også en stor mengde fylkesveier. Oppland fylkeskommune, som Fjellregionen tilhører, har jo ikke hatt den muligheten til drive de rassikringsprosjektene som man ønsker å få på plass for at det skal bli tryggere å bo der. Nettopp trygghet er et stikkord her. Når vi er ferdig med å diskutere de mulighetene som må være på plass for å drive næringsutvikling, gründerskap og innovasjon, må folk føle trygghet i hverdagen, nettopp for at man skal kunne ønske å virke og bo og utvikle de særegne fordelene man finner i Fjellregionen. Da er det betimelig å spørre: Hvordan mener regjeringen at en svekket ambulanseberedskap – det at man svekker politiet, og det at man har fær-

re folk i førstelinje – skal bidra til økt trygghet for befolkningen i Fjellregionen?

Tjenester nær folk er et stikkord som sier noe om hvilke muligheter det offentlige legger til rette for, for at alle skal ha tilgang til likeverdige tjenester – om det er helsetjenester når man blir gammel og syk, en barnehage som ungene kan gå i, eller gode skoler. Det fordrer en god kommuneøkonomi. Inntektssystemet til norske kommuner har blitt endret av stortingsflertallet som den sittende regjering har sitt utspring i. Da er mulighetene for de seks kommunene i Valdres blitt dårligere med dagens regjering. Fordi man har lagt til grunn at de har hatt god utnyttelse av naturressurser og til dels har hatt store kraftinntekter, svekker man altså utjevningen til disse kommunene, utsetter dem for potensielt større svingninger i inntektsgrunnlaget og svekker dermed også muligheten for å drive innovasjon og utvikling av tjenestene i kommunene. Det er betenkelig.

Jeg vil avslutte med å si at det å se hele landet og det å se Fjellregionens særegne fordeler og muligheter, burde være enhver regjerings ønske. Jeg registrerer at statsråden ikke løfter fram nye, store muligheter for Fjellregionen, men viser til det man har gjort, og som man legger til grunn var det minste man kunne gjøre. Man legger ikke til grunn at regjeringen skal ta noe krafttak for denne regionen verken når det gjelder nye samferdselsprosjekt, styrking av fylkeskommunen, herunder de regionale utviklingsmidlene, eller – ikke minst – fylkesveiene. Statsråden ønsker heller ikke, ifølge svaret til representanten, å løfte fram noen nye muligheter for statlige arbeidsplasser. Det er synd.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:44:02]: Å investere i framtiden er å investere i barn og unge. Den siste framskrivingen av fødetall i og tilflytting til Valdres var positiv for flere kommuner. Dalen kan gå fra å ha en aldrende befolkning til å ha flere yngre og arbeidende innbyggere. Dette krever at rammene legger til rette for at en kan bo, drive og skape. Grunnleggende infrastruktur må på plass. Lovverk, skatter og avgifter må gjøre det mulig å drive selv om en heller vil bo på et småbruk enn i en bygård.

Mange momenter har blitt trukket fram i debatten, men det er også mange som gjerne skulle vært nevnt. Selvforsyning og beredskap, vannkraft, utmark, klimændringer – det er så enormt mye som berører Valdres og det som skjer der.

Statsråden tok opp spredning av makt. Da må også eksisterende styrever bli hørt når de avgir innstilling til regjeringen. Fylkestingene i Hedmark og Oppland blir slått sammen mot sin vilje. Rovviltneemdene blir ikke respektert når de foreslår felling av rovdyr. Regjeringen lytter til folket når det passer den.

Jeg er ikke redd for Valdres i seg selv. Der er det nok av folk med pågangsmot og ideer til å ta dalen inn i framtiden. For eksempel er Skaperkraft Valdres, med et «maker space», med på å løfte den teknologiske kompetansen i dalen. Det som bekymrer meg, er regjeringen som en bremsekloss for alle de enda større mulighetene Valdres kunne hatt for å løfte og utvikle seg selv inn i framtiden.

Denne debatten har ikke vært uttømmende for hvordan en kan få dette til. Jeg opplever ikke at regjeringen har fremmet noen mer fristende alternativer for meg å støtte når jeg tror på vekst og utvikling i Valdres. Et vitalt Valdres har et aktivt nærings- og arbeidsliv og samferdsel som binder folk og bygder sammen, der folk lever gode liv og har trygge liv. Det offentlige bidrar til at skiløypene er preparert, slik at folk kan gå på ski. Vi bidrar til at vannet er rent, slik at folk kan drikke, bade og fiske. Vi skal legge til rette for at folk kan bo, drive og skape i hele Valdres. Fjellet og folket går framtiden i møte med nye valg og nye muligheter som motivasjon.

Jeg takker for debatten og innspillene fra både posisjon og opposisjon og håper dette kan bidra til å løfte utkantene i Norge og i fjellet videre.

Statsråd Monica Mæland [11:47:02]: La meg også få takke for debatten og innspillene. Jeg opplever at interpellanten etterlyser mer satsing på samferdsel, infrastruktur, bredbånd, kompetanse og innovasjon, flere næringspolitiske virkemidler, desentraliserte oppgaver og flere statlige arbeidsplasser ut av Oslo. Mitt svar er at dette leverer regjeringen på. Så kan man fra opposisjonen – spesielt fra interpellantens parti – selvsagt mene at det er for lite. I så fall vil jeg føye til at det er en ganske nådeløs dom over egen politikk i posisjon.

Jeg opplever at interpellanten er uenig i at kommunesammenslåing er svaret, og at hun mener at seks kommuner er bra – jeg er uenig. Jeg mener at størrelse betyr noe. Jeg mener at det er påfallende hvor mange samarbeid kommuner kan ha, om barnevern, innkjøp, skole og mange andre viktige oppgaver, men man kan ikke samarbeide om et kommunehus og en rådmann. Jeg mener at mindre bruk av penger på kommunehus og rådmenn er bra. Da kan man bruke mer penger på tjenester til folk og kapasitet. Ikke minst det å ha kapasitet til å planlegge for næringsutvikling, sysselsetting og bosetting krever at man har mennesker som kan jobbe med dette, at man har kompetanse. Jeg tror da at størrelsen på kommunene betyr noe. Jeg mener at man har mye å tjene på å samle krefter.

En av mine hovedbekymringer er SSBs framskriving av andelen yrkesaktive. Hvis vi ser 10–20 år fram i tid, kommer andelen yrkesaktive til å vokse bare rundt de store byene. Hva betyr det? Jo, det betyr at vi i resten av

landet må jobbe for sysselsetting, for unge mennesker kommer til å flytte dit de får jobb. Veldig mange ønsker å flytte hjem, men det fordrer at de og partneren får jobb. Da må noen jobbe med dette, og de «noen» må være i kommunene.

Jeg mener også at fylkeskommunene trenger flere virkemidler. Norge er forskjellig. Det å ha generelle, gode virkemidler er viktig. Skattnivået betyr mye for privateide bedrifter i fjellregionen i Valdres, på samme måte som det gjør det i Bergen og i Alta. Men det er også viktig at vi har spesielle satsinger for bioøkonomi, reiseliv, industri og hav. Det er å ta inn over seg at Norge er forskjellig, og at utfordringene er forskjellige. Folk kommer til å bo der de får jobb, og da må vi sørge for jobb-skapning i privat sektor.

Det er ikke slik at noen straffes fordi de er små. Vi har et inntektssystem som tar inn over seg at vi har distriktsutfordringer og distriktsulemper. Det skal vi selv-sagt ha, men først og fremst må verdiene skapes gjennom sysselsetting.

Presidenten: Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [11:49:58]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Steinar Reiten, Olaug V. Bollestad og Tore Storehaug om bedre sikkerhet på sjøen (Innst. 121 S (2018–2019), jf. Dokument 8:32 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tor André Johnsen (FrP) [11:50:58] (ordfører for saken): Jeg har lyst til å takke komiteen for et veldig godt samarbeid, en veldig god dialog og en god tone i denne saken. Det er ekstra gledelig å se at til og med SV og Fremskrittspartiet, på hver sin side, har funnet hverandre, i hvert fall foreløpig, i denne saken.

Vi behandler i dag et representantforslag fra Kristelig Folkeparti om bedre sikkerhet på sjøen. Forslagets intensjon er et trygt båtliv. Forslagstillerne knytter dette til promillegrensen for båtførere og ønsker å redusere dagens promillegrense fra 0,8 til 0,2.

En enstemmig komité er opptatt av å redusere antall drukningsulykker. Komiteen viser bl.a. til svarbrevet fra næringsministeren, som støtter intensjonen om god sikkerhet på sjøen også ved bruk av fritidsbåt, men at eventuelle nye reguleringer må ha en dokumenterbar effekt, være faktabasert og bidra til å redusere antall ulykker.

Flertallet av dagens drukningsulykker skjer nemlig ikke fra båt, men ved bading og svømming, fra land og fra brygger. I den sammenheng er det viktig å rette oppmerksomheten mot økte svømmeferdigheter.

Et annet overordnet viktig område for å bedre sikkerheten til sjøs er holdningsskapende arbeid.

Komiteen vil også understreke behovet for et solid kontrollnivå – kontroll med gjeldende reguleringer, både for å oppnå en allmennpreventiv effekt og for å forebygge ulykker. Politiressursene må innrettes slik at de gir en mest mulig effektiv kriminalitetsbekjempelse. Vi har god erfaring med synlig politi i trafikken. Det fungerer og har en god preventiv effekt, og alt tilsier at en vil kunne få den samme positive effekten på sjøen.

Komiteen vil videre påpeke at Statens havarikomisjon for transport nå jobber med en helhetlig gjennomgang av alle båt- og drukningsulykker. Deres rapport blir en viktig premiss- og faktaleverandør for en egen melding om sikkerhet til sjøs, som regjeringen vil legge fram i løpet av 2019.

Komiteen mener man må se på hvilke tiltak som kan iverksettes totalt sett, som en helhet, og ikke enkeltvis. Det er logisk og viktig å prioritere tiltak som vil gi størst mulig dokumenterbar effekt, og komiteen mener følgelig at det er naturlig at man ser på hvilke tiltak som kan innføres etter at stortingsmeldingen om sikkerhet til sjøs er lagt fram, og at vi kommer tilbake til dette ved behandlingen av meldingen. Følgelig ønsker ikke komiteen å vedta representantforslaget.

Helge Orten (H) [11:53:55] (komiteens leder): Takk til saksordføreren og komiteen for en ryddig saksbehandling.

Som saksordføreren var inne på, er vi skjønt enige om at denne saken kommer vi tilbake til når vi har et bedre kunnskapsgrunnlag og en mer helhetlig vurdering av tiltak for å redusere antallet drukningsulykker.

Redningsselskapet gir hvert år ut en oversikt over drukningsulykkene i Norge. I 2018 var det 102 personer som omkom på grunn av drukning. Det er selvfølgelig 102 for mange, det er et veldig høyt tall og faktisk helt på nivå med det vi ser i trafikken. Det i seg selv er bekymringsfullt.

Hvis vi ser på årsakssammenhengene, omkom i 2018 47 på grunn av fall fra land eller brygge. 18 omkom un-

der bading. Av dem som omkom fra båt, var 17 fra fritidsbåt og 5 fra yrkesbåt.

Det er altså en stor del av drukningsulykkene som ikke er båtrelatert, men likevel – godt over 20 omkomne fra båt er et altfor høyt tall. Vi ser også at de aller fleste av disse er menn. Videre viser statistikken at det er god grunn til økt oppmerksomhet om drukningsulykker og aktuelle tiltak for å redusere omfanget. Samtidig må vi ha mer kunnskap om årsakssammenhengene for å sikre at de tiltakene som blir iverksatt, er effektive tiltak som faktisk bidrar til å redusere antall ulykker.

I representantforslaget rettes oppmerksomheten mot alkoholbruk i båt. Kristelig Folkeparti foreslår å redusere alkoholgrensen fra 0,8 til 0,2 promille. Et slikt tiltak vil kun ha reell effekt på drukningsulykkene dersom det er et alkoholnivå mellom 0,2 og 0,8 promille som er årsaken til ulykken. Statens havarikommisjon for transport gjør nå en nærmere kartlegging av omstendighetene forbundet med ulykker med fritidsbåt, som gir oss et bedre kunnskapsgrunnlag om disse årsakssammenhengene. Uavhengig av dette vil nok enkelte hevde at en reduksjon i alkoholgrensen til sjøs vil ha en preventiv effekt og være holdningsskapende ved at det blir tilnærmet nulltoleranse for bruk av alkohol i båt.

Høyre vil vurdere både dette og andre tiltak for å styrke sjøsikkerheten og redusere antall ulykker til sjøs, men vi vil avvente den kommende stortingsmeldingen om sjøsikkerhet og kartleggingen av årsakssammenhengene før vi trekker en konklusjon.

Siv Mossleth (Sp) [11:56:36]: Representantforslaget om bedre sikkerhet på sjøen har en god intensjon, men i behandlingen av Prop. 51 L for 2014–2015 ble det konkludert med at det ikke var grunnlag for å endre promillegrensa for fritidsbåter for å unngå ulykker. Og vi er ikke kjent med ny kunnskap som ville begrunnet en innskjerping av promillegrensa.

Senterpartiet viser til komiteens henvisning til kommende sjøsikkerhetsmelding og synes det er riktig å ta opp spørsmålet om endret promillegrensning til sjøs i den gjennomgangen, ut fra en helhetlig, faktabasert oversikt over årsakene til drukningsulykker.

Ingalill Olsen (A) [11:57:45]: Først: Takk til saksordføreren for et konstruktivt arbeid. Hele komiteen har stilt seg bak det, og det synes jeg er bra at vi gjør når det er ting vi er enige om at vi kan jobbe sammen om.

Å bedre sikkerheten til sjøs er et viktig område. Kysten er lang. Vi har en langstrakt kyst som brukes aktivt med fritidsbåt og andre typer båter, og jeg tror at noe av det som er viktigst for sikkerheten, er først og fremst å ha respekt for sjøen, fordi en ulykke på sjøen kan være veldig fatal. Jeg tror også at noe av det viktigste som hver enkelt kan gjøre, er å bedrive holdningsskapende arbeid,

nemlig om å ha respekt for sjøen, vite hvordan man skal opptre, og ikke ta noen unødige sjanser.

Veldig mange skoler langsmed kysten driver med sjøvettopplæring, noe som er positivt og veldig bra. På det stedet jeg kommer fra, fiskeværet Havøysund, er det vanligvis slik at redningsskøyta Elias er der en gang i året og har opplæring av de minste, gjerne barnehagebarn, noe som også er med på å lære dem opp i hvordan man skal opptre i gitte situasjoner. Ikke minst hvis en faller i havet – i hvert fall nord i landet, hvor det er veldig kaldt – er det veldig lett å miste kontrollen hvis en ikke vet hva en skal gjøre. Så det er lurt å trene, automatisere og være bevisst på hva en skal gjøre hvis en kommer i den situasjonen.

Jeg tenker også det er viktig at hver enkelt tar ansvar for egen sikkerhet. Jeg har f.eks. registrert at under vårtorskefisken i Finnmark, hvor det er veldig mange små enkeltbåter som fisker, opererer de gjerne to og to – kameratbåter, kaller vi det – nettopp fordi de skal ha noen til å hjelpe seg hvis noe skjer. Så det er veldig mye kunnskap og erfaring knyttet til dette som viser at hver enkelt må ta ansvar. Først og fremst er det båtførers ansvar, men det er også passasjerenes ansvar.

Det er mye vi kan gjøre selv, det er et viktig tema, og jeg er veldig glad for at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med det.

Arne Nævra (SV) [12:00:55]: Dette er en sak som SV har vurdert veldig nøye. Vi har sett seriøst på Kristelig Folkepartis forslag.

Vi sto sammen med Kristelig Folkeparti om omtrent samme forslag om promillegrensning på sjøen i forbindelse med behandlingen av Prop. 51 L for 2014–2015 om påbud om bruk av flyteutstyr i fritidsbåter. Da hadde Kristelig Folkeparti og SV en slags gjensidig støtte, må vi kalle det, siden Kristelig Folkeparti også støttet vårt forslag om «å redusere ulykker som skyldes båter med for høy hastighet, herunder tiltak som å senke terskelen for maksimal motoreffekt uten båtførerprøven, fartsbegrensninger uten båtførerprøven og ny sertifiseringsordning for førere av båter som kan oppnå større hastigheter.»

SV mener at fart og promille er den verst tenkelige kombinasjonen på sjøen, som det er på land. Derfor bør vi legge disse to komponentene i bunnen når vi skal vurdere sikkerhet på sjøen. Det er mange drukningsulykker her i landet. Det er blitt sagt, bl.a. av komitélederen. Mange av ulykkene skjer ved land og ved kai i festsituasjoner, må det vel være lov å si. Men drukning er ikke hele bildet.

Kollisjon mellom båter i høy fart og/eller uoppmerksomhet når det gjelder harde og myke trafikanter, som i veitrafikken, er et veldig viktig poeng. Da tenker

jeg på hurtiggående motorbåter vis-à-vis kajakk, seilbrett osv. Det er faktisk et økende problem. Det er mange som er ute på sjøen med havkajakker. De er veldig vanskelig å se i bølgene. Jeg kjenner flere som padler havkajak, og de er faktisk ganske redde for hurtiggående båter. Når kvelden nærmer seg, litt alkohol kommer inn i bildet, og de som kjører motorbåt, er litt mindre oppmerksomme, er dette et veldig viktig poeng.

Hele tida snakker man forbi hverandre i disse sakene – ubevisst, eller kanskje bevisst. Det er åpenbart noe som lurer her, og det er vurderingen av partienes stilling på popularitetsbarometre, som lyser over både måkeskrik, ferie og skjærgårdsflørt. Det er ikke så populært å endre promillegrensa. Det vet vi. Men det er ikke derfor SV denne gangen har valgt å bli med på en enstemmig innstilling fra komiteen, som avviser Kristelig Folkepartis forslag. Det er rett og slett fordi vi før vi konkluderer om tiltak, burde hatt foran oss en samlet oversikt over alle faktorer når det gjelder sikkerhetsspørsmål til sjøs. Sånn sett bruker jeg samme argumentasjon som de andre talerne hittil, nemlig at vi venter på to dokumenter som skal bli lagt fram i inneværende år. Jeg forventer at disse to dokumentene vil bedre det kunnskapsgrunnlaget betydelig.

Statens havarikommisjon for havtransport har for det første kartlagt fritidsbåtulykker i 2018, men også tidligere, historisk. De er nå i bearbeidingsfasen. Kartleggingen har bestått av to hovedoppgaver, sier de på sine nettsider. Den første har vært å innhente relevant og tilgjengelig faktainformasjon om alle fritidsbåtulykker i 2018, der noen har omkommet eller er savnet.

Den andre oppgaven har vært å innhente data om historiske fritidsbåtulykker i tidsrommet mellom 2008 og 2017 – også der det ikke er omkomne eller savnede. Hensikten har altså vært å kombinere disse kildene for en mer helhetlig oversikt over hvor mange fritidsbåtulykker og alvorlige hendelser det er i Norge hvert eneste år.

Det andre dokumentet vi venter på, som også har vært nevnt av de andre talerne, er selvsagt den annonserte stortingsmeldinga om sjøsikkerhet. SV vil avvente disse kunnskapskildene og seriøst se på spørsmålet på nytt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [12:05:28]: Kristelig Folkeparti ønsker at så mange som mulig skal kunne ha gode opplevelser på sjøen. Vi ønsker et trygt og familievennlig båtliv der båtfører ikke er påvirket av alkohol. Trygghet på sjøen handler om mange faktorer i tillegg til promille, men det handler også om promille.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å legge til rette for at de som ønsker å ferdes på sjøen, kan gjøre det uten å bli plaget eller forulykke av andres dumdrighet. Ja,

sjøsikkerhet handler om mye, men effekten av promille er godt kjent. Jo høyere promille, desto høyere ulykkesrisiko. Selvsagt er det sånn. Det at mange andre tiltak også bør vurderes, kan ikke stå i veien for å gjøre noe med et av de tiltakene vi vet vil virke, nemlig promillegrensen.

Derfor er jeg glad for komiteens tilnærming, sånn som jeg leser komitéinnstillingen. Selv om forslaget vårt ikke blir vedtatt nå, ser jeg hva komiteen skriver, og det er ingen tvil om at vi har kommet flere skritt nærmere endring av promillegrensen denne gangen. Denne saken har jo blitt diskutert lenge uten at en har kommet noe særlig videre.

En undersøkelse publisert av Kantar TNS Gallup i 2017 viser at hele 72 pst. av nordmenn mener det bør være samme promillegrense til sjøs som på veien. Målingen viser altså at sju av ti nordmenn er positive til å senke dagens promillegrense for fritidsbåtførere fra 0,8 til 0,2 promille. Nå mener jeg at tiden er inne for å gjøre endringer.

Vi ser også at utviklingen i båtmarkedet forsterker behovet for å justere promillegrensen. Dagens fritidsbåter kan være både store og svært hurtiggående. Båter som kan komme opp i over 40 knop, kan være til stor glede, men har samtidig et stort skadepotensial. Det bør derfor etter vår mening ikke være lovlig å kunne føre en sånn båt med promille. Med 0,8 i promille er det ingen tvil om at dømmekraften og reaksjonsevnen er svært svekket.

Komiteen understreker behovet for et solid kontrollnivå med gjeldende reguleringer for å oppnå en allmennpreventiv effektiv. Det er vi selvfølgelig helt enig i. Komiteen vektlegger også at politiressursene må innrettes sånn at det gir en effektiv kriminalitetsbekjempelse. Jeg er helt enig også i det. Vi må gjøre flere ting samtidig, og ikke minst er det viktig at de som bryter promillegrensen, blir tatt.

Jeg er likevel glad for at komiteen så tydelig støtter vår intensjon om bedre sjøsikkerhet, og at promillegrensen er en av de faktorene som skal vurderes i forbindelse med sjøsikkerhetsmeldingen. Det er bra at spørsmål om promillegrense kan inngå i den helhetlige gjennomgangen som sjøsikkerhetsmeldingen vil innebære, og jeg er selvfølgelig enig i det som er komiteens utgangspunkt, at eventuelle nye tiltak må gjennomføres på et faktabasert grunnlag og ha dokumenterbar effekt. Her er jeg trygg på at justering av promillegrensen på sjøen vil være et riktig tiltak nettopp for å sikre at så mange som mulig kan ha gode og trygge opplevelser på sjøen.

Kristelig Folkeparti kommer derfor til å stemme for komiteens innstilling i dag.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [12:09:12]: Da er det egentlig enighet om det aller meste. Som flere har nevnt her, skal vi før sommeren legge frem en stortingsmelding om sjøsikkerhet, og der skal vi også snakke om ulykker knyttet til bruk av fritidsbåt. Da er det naturlig at man ser på forskjellige tiltak i sammenheng, og det ser jeg at også komiteen mener.

For øvrig er det enighet om at kontroll av fritidsbåt er viktig. Det er også viktig at de økonomiske ressursene som stilles til disposisjon, prioriteres på en slik måte at det gir mest mulig effektiv kriminalitetsbekjempelse samt best mulig resultat.

Jeg er enig med komiteen i at det ikke er hensiktsmessig å fremme forslag om å senke promillegrensen før vi har mer kunnskap om årsaken til ulykker. Statens havarikommisjon for transport foretar en kartlegging av fritidsbåtulykker i 2018, og hensikten med kartleggingen er å etablere et bedre kunnskapsgrunnlag om omfang og omstendigheter forbundet med ulykker i fritidsbåt. De skal legge frem sin rapport 25. april. Det er selvfølgelig et viktig dokument for stortingsmeldingen.

For øvrig kan jeg også legge til at Sjøfartsdirektoratet har fått i oppdrag å utarbeide en handlingsplan mot fritidsbåtulykker, i samarbeid med Sakkyndig råd for fritidsfartøy, som bl.a. består av Redningsselskapet, Kongelig Norsk Båtforbund, Kystverket og Politidirektoratet, med flere. De skal ferdigstille det innen juni 2019, og der vil det forhåpentligvis også komme gode tiltak å jobbe videre med.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er dermed klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Eirik Sivertsen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Det votes først over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Vedtak til midlertidig lov om endring i inndelingslova

I

I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) gjøres følgende endring:

§ 17 andre ledd bokstav a skal lyde:

- a) reglar om lovpålagde organ i stat, fylkeskommune eller kommune. *Dette inkluderer oppretting av slike organ når dei som har mynda etter lova, unnlèt å gjere dette*

II

Loven trer i kraft straks og oppheves 31. desember 2019.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 66 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.21.40)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

Lo v

om endring i inndelingslova

I

I lov 15. juni 2001 nr. 70 om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser (inndelingslova) gjøres følgende endring:

§ 17 andre ledd bokstav a skal lyde:

- a) reglar om lovpålagde organ i stat, fylkeskommune eller kommune. *Dette inkluderer oppretting av slike organ når dei som har mynda etter lova, unnlèt å gjere dette*

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Det votes alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 2, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Dokument 8:44 L (2018–2019) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André N. Skjelstad, Norunn Tveiten Benestad, Kari Kjønås Kjos og Torhild Bransdal om endring av inndelingslova § 17 – vedtas ikke.»

Bak innstillingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget, og Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.22.27)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt her vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 51 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.23.02)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:32 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Fredrik Grøvan, Steinar Reiten, Olaug V. Bollestad og Tore Storehaug om bedre sikkerhet på sjøen – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 4 [12:23:53]

Referat

1. (149) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i vegtrafikkloven (parkeringsavgift for nullutslippsmotorvogner og sektoravgift for tilsyn med parkeringsvirksomheter) (Lovvedtak 16 (2018–2019))
 - er sanksjonert under 11. januar 2019
 - Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (150) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sandra Borch, Liv Signe Navarsete og Geir Adelsten Iversen om sikring av helikopterberedskap i Nord-Norge (Dokument 8:66 S (2018–2019))

Presidenten: Referatsak nr. 150 foreslås behandlet etter forretningsordenens § 39 annet ledd e, som betyr at saken ikke tas opp til behandling.

Marit Arnstad har bedt om ordet.

Marit Arnstad (Sp) [12:24:38]: Når saken er tillatt fremmet for Stortinget, vil det etter Senterpartiets mening også være naturlig at den blir tatt opp til behandling og sendt til en komité. I motsetning til budsjettbehandlingen vil dette være en utmerket anledning til å ha en grundig gjennomgang av hele beredskapsspørsmålet i Nord-Norge. Senterpartiet vil derfor foreslå at denne saken blir behandlet etter forretningsordenens § 39 annet ledd b.

Presidenten: Forslaget går på å bevare dagens antall helikoptre på ni på Bardufoss. Dette er i innhold likt forslag nr. 16 fra Arbeiderpartiet, som ble behandlet i forbindelse med utenriks- og forsvarskomiteens budsjett den 13. desember 2018, og er derfor å anse som behandlet tidligere og i samsvar med forretningsordenens § 38 femte ledd. Det er derfor forslaget ikke bør tas til behandling.

Presidenten opprettholder derfor forslaget om at referatsaken behandles etter forretningsordenens § 39 annet ledd e, som er ikke å ta saken til behandling. Det votes alternativt mellom presidentens forslag og forslaget fra Senterpartiet om at saken blir behandlet etter forretningsordenens § 39 annet ledd b.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom presidentens forslag og forslaget fra Senterpartiet ble presidentens forslag bifalt med 80 mot 18 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.26.06)

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det kan presidenten ikke se, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.27.

